

KHK

MUAZZEZ ORHAN
SAVAŞ KARABULUT
EMRAH GÜNOK
LEVENT ORHAN
HÜMEYRA YILMAZ
AYŞEN UYSAL
ALİSAİT YILKIN
HAKKI YIRTICI
MUSTAFA KEMAL COŞKUN
MEHMET PARLAK
FERDA FAHRİOĞLU AKIN

MAYIS 2019 / SAYI 22

www.gazeteduvar.com.tr

duvardibi

Bu sayıda...

4

KHK hukuksuzluęu hukuk
devletinden istifadır

14

OHAL'i anlamak ve
yorumlamak

23

'Siz OHAL dönemi
koltuklarındayken' bir
KHK'linin notları

33

Türkiye'den kimler, neden
göç ediyor?

48

Üniversite ve hocaları

56

Korkunun sessizlięi

10

YSK seçme ve seçilme hakkına darbe
vurmuştur!

19

Yurt dışı yasağının görünmeyen mağdurları:
KHK'lı eş ve çocukları

29

Barış Akademisyeni'nin bir yılı

40

Ya geriye kalan akademisyenler...

52

Toplumsal memnuniyetsizlik zamanlarında
entelektüelin sorumluluğu

Yayın Tarihi: Mayıs 2019

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Duran
Topuz

Yayına Hazırlayan: Cennet Sepetci

AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi: Vedat Zencir

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ömer Araz

Katkıda Bulunanlar: Muazzez Orhan, Savaş Karabulut, Emrah Günok, Levent Orhan, Hümevra Yılmaz, Ayşen Uysal, Alisait Yılkin, Hakkı Yırtıcı, Mustafa Kemal Coşkun, Mehmet Parlak, Ferda Fahrioğlu Akın

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi
233-234 Sarıyer/İstanbul Santral (212)
3463601, Faks (212) 3463635

Duvar Dibi Dergi'de yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

<https://gazeteduvar.com.tr>
info@gazeteduvar.com.tr

© 2019 Gazete Duvar

Selamlar,

Gazete Duvar yayına başladığı günden bu yana sadece enformatik içeriği değil, o içeriklerin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli düşünsel, uzmanlığa dayalı içeriğin üretim ve sunumuna da önem vermeye gayret etti. İnternetin sağladığı hızlı enformasyon ve bilgi akışının yararlarının yanı sıra, bir müddet sonra baş edilmesi zor bir kargaşaya, en özetle aranan şeyin bulunmasını güçleştiren bir entropiye yol açmak gibi zararlı yönleri de olduğu malum. Bu güçlüğü aşabilmek için Duvar Kitap ile başladığımız derlemelere Duvar Dibi ile devam ediyoruz. Başlangıç itibarı ile Gazete Duvar'ın Forum sayfalarında kullanılan metinlerin bir derlemesinden oluşan dergimizin yirmi ikinci sayısının başlığı 'KHK'

Muazzez Orhan, Savaş Karabulut, Emrah Günok, Levent Orhan, Hümevra Yılmaz, Ayşen Uysal, Alisait Yılkin, Hakkı Yırtıcı, Mustafa Kemal Coşkun, Mehmet Parlak, Ferda Fahrioğlu Akın ise 'KHK' dosyamıza katkıda bulunan isimler.

Her zaman dediğimiz gibi: Gayret bizden himmet okurdan... İyi okumalar.

KHK hukuksuzluęu hukuk devletinden istifadır

YSK'nin aldığı "KHK'liler seçilemez" kararı, sandığa indirgenmiş Türkiye demokrasisinden son kırıntıları da tehdit ediyor. Bu sorunun sadece HDP'lileri ve KHK'li yurttaşları tehdit etmediğini son üç yılda yaşadığımız krizler ve vakalar göstermektedir.

MUAZZEZ ORHAN

25 NİSAN 2019

Sevgili avukatımız, milletvekilimiz ve 10 yıl cezaevinde hukuksuz bir şekilde mahpus kalan hukukçumuz Orhan Doğan ve arkadaşları, haklarında 2004 yılında AİHM'in ve Yargıtay'ın beraat kararıyla özgür kalabildiler. Devlet Güvenlik Mahkemesinin, o gün 15 yıllık verdiği ve 10 yılı yatılan haksız cezanın, ilk günden haksız olduğunu, bugün cezaevinde tutsak vekillerimiz ve tüm arkadaşlarımız için de söyleyebiliriz. 2006'da dönemin Sabah gazetesi, Sayın Doğan'la yaptığı röportajı "sansürleyerek" yayınlamıştı. Bugün itibariyle "resmi" medyanın tek sesliliğini ve TRT'nin HDP'ye olumlu anlamda "sıfır" dakika ayırarak yer vermesini düşünürsek dönemin Sabah gazetesini mumla arıyoruz.

AKP'nin AB uyum yasalarına "muhtaç" olduğu, anayasa maddelerini ve Anayasa Mahkemesi'ni "taktığı" yıllardı. Orhan Doğan'ın röportajının sansürsüz hali, vakitsiz ölümünden sonra Gündem gazetesinde yayınlandı ve temel başlıkları "diyalogun sağlanması, Sayın Öcalan'ın ev hapsinin gündeme getirilmesi (Kayıp trilyon davası nedeniyle dönemin yargısı Erbakan'a da ev hapsi vermişti ve bu seçenek tartışılmıştı), silahsız çözüm yolunun denenmesi, aksi takdirde "dağa katılımın devam edeceği, PKK'nin bu şekilde bitirilemeyeceği" "çözüm için Sayın Öcalan'la görüşülebileceği" şeklinde temalar içeriyordu. Barışın sağlanmamasının Türkiye'yi her açıdan zorlayacağını, TBMM'nin "karanlık yılları araştırması gerektiğini" "Özal'ın içine düştüğünü söylediği yanlışa bir daha düşülmemesi gerektiğini" söyleyen Doğan; 15 yıl sonra haklı çıktıklarını, ömürlerinin demokrasi mücadelesi ile geçtiğini, ancak cezaevlerinin insana dair pek çok hakkın ihlal edildiği yerler olduğunu ifade ediyordu. Çok erken aramızdan ayrılan Doğan, yaşasaydı muhtemelen aynı röportajı aynı geçerlilikte bugün yine verecekti. Çünkü bu süreçte, Orhan Doğan'ı ensesinden bastırarak cezaevine götüren "elin", "Dolmabahçe mutabakatındaki" fotoğrafta sol başta oturan Sayın Baluken'in ensesine de çökmeye yeltendiğini gördük. O fotoğrafta oturan İçişleri Bakanı'nın koltuğunu, bugün dolduran zatın ise Baluken'in yanında aynı fotoğrafta oturan ve bu ülkede barış için mücadele eden Eş Genel Başkanımız Pervin Buldan'ı telefonla arayıp tehdit edebildiğini biliyoruz. Bu zorbalığa rağmen her gün her kanaldan toplumun her kesimine höyküren bu sesin uzantısı, en son Çubuk'ta ortaya çıktı. Son bir haftada Gebze'de annelere ve açlık grevleri boyunca HDP vekillerine yönelen "üniformalı, kastî ve resmi şiddet" Çubuk'ta sivil uzantılarıyla tüm topluma gözdağı veriyor. Çünkü yerel seçim sonuçları iktidar blokunda yaşanan ve muhtemelen derinleşecek olan krizi ortaya döktü. AKP-MHP koalisyonunun yerel seçim hezimetini hazmedip hazmedememesinin sonuç-

“Kamu bürokrasisinde, eğitimde, sağlıkta, güvenlikte kısacası 81 ilden ve her kurumdan 134 bin ihracın, herhangi bir soruşturma veya kovuşturma olmadan, mahkeme kararları alınmadan, tamamen keyfi, asılsız ve açıkça hukuksuz bir şekilde ihraç edildiği, her geçen gün daha iyi anlaşılıyor . Neredeyse “bin gün önce” herhangi bir gerekçe gösterilmeden işten atılmış on binlerce kişi, bugün bu “elin” dağıtacağı adaleti bekliyor!”

larını yaşayıp göreceğiz.

Ancak açıkça ifade edilmelidir ki Türkiye'nin şu an içinde olduğu hukuki, ekonomik ve siyasi krizlerin en temel nedeni Dolmabahçe mutabakatının inkar edilmesidir. Türkiye, barışını İmralı adasında, tecritte bıraktığı günden bu yana gün yüzü görmedi. Söz konusu sürecin sonuçları habis, kanlı, hukuk dışı ve zorba bir elin yaşamalarımıza dokunması olmuştur. İktidar blokunu da ana aktör olduğu bu süreçte, kaybedenin hep birlikte Türkiye halkları olduğu görülmemektedir. Halka ilave borç, vergi ve zam olarak yağın bu hukuksuzluğun sandık sonuçlarını etkilediği, iktidar tarafından kabul edilmemekte ve sandıkla kazanılamayan yerel seçimler için YSK'ye baskı yapılmaktadır.

2016 yılında yine söz konusu “elin” gerçekleştirdiği 15 Temmuz Darbesi girişiminin ortaya çıkardığı hukuksuzluk iklimi, yepyeni bir “devlet krizine de” neden oldu. Kamu bürokrasisinde, eğitimde, sağlıkta, güvenlikte kısacası 81 ilden ve her kurumdan 134 bin ihracın, herhangi bir soruşturma veya kovuşturma olmadan, mahkeme kararları alınmadan, tamamen keyfi, asılsız ve açıkça hukuksuz bir şekilde ihraç edildiği, her geçen gün daha iyi anlaşılıyor . Neredeyse “bin gün önce” herhangi bir gerekçe gösterilmeden işten atılmış on binlerce kişi, bugün bu “elin” dağıtacağı adaleti bekliyor!

Öte yandan belediyeler ve belediye organlarının seçimleri, Anayasa madde 127 ile açıkça düzenlenmiş ve buraya OHAL dönemi KHK'lerinin bir etkide bulunmasını savunabilmek ancak söz konusu “elin” amaçlarına hizmet eder. KHK ile yerel yönetim organlarına yapılan YSK'nin son müdahalesi, açıkça anayasaya aykırıdır. Yerinden yönetimlerden söz edebilmek için devlet tüzel kişiliği dışında bir tüzel kişiliği olan, merkezi yönetimin hiyerarşik denetimine tabi olmayan, personel ve bütçe bakımından özerkliği olan ve idari vesayete tabi yönetimlerin olması zorunludur.

OHAL döneminde Anayasal bir değişiklik yapılmadan, kanunlarla dahi bir düzenleme getirilmeden, bir OHAL KHK'si marifetiyle başlayan kayyum uygulamasının ortaya çıkardığı anti demokratik sonuçlar ortada iken, HDP'nin açık ara kazandığı altı belediyeye, YSK kararıyla seçimi kazanan adayların seçilmesinin engellenmesi, bariz halk iradesi gasbı ve hukuk dışılıktır. On binlerce oy geride olan partinin adaylarının atanması, asgari demokrasi şartı olan seçimlerin yok sayılmasıdır. Sadece seçimle demokratik olunmayacağı bilinmektedir ancak seçimsiz bir demokrasiden de söz edilemeyeceği açıktır.

“ Söz konusu YSK kararı ile yasama, yürütme ve yargının kuvvetler ayrılığı ilkesi, kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi ve kanuni idare ilkesi alenen ihlal edilmiş ve KHK’li seçilmişlere yönelik ayrımcılık suçu işlenmiştir. Suçluluğu hükmen sabit olmayan on binlerce yurttaş, YSK’nin bu kararıyla suçluymuş gibi addedilmiştir. AKP’nin açık ara oyla kaybettiği İstanbul’da “KHK’liler de” oy kullandı itirazı söz konusu partinin ne kadar izahtan vareste bir tutum içinde olduğunu zaten gösteriyor.”

Alınan bu kararın açıkça hukuka ve anayasaya aykırı olması; mevcut durumda KHK’li olmasına rağmen seçilme kriterleri aynı yasaya dayanan vekillerin bulunmasıyla (10 Vekil KHK ihracı olmasına rağmen YSK seçilebilir kararı vermiştir) zaten malumdur. OHAL KHK’lerinin OHAL dönemiyle sınırlı tutulması içtihadının ihlal edilmesi ise başka bir hukuksuzluktur. YSK’nin mevcut kararıyla “yasamanın ıllkelliği ve asliliği” ilkelerini ihlal etmesi gibi nedenlerle ülkenin demokrasi tarihine kara bir leke düşmüştür. Halkın iradesiyle seçilen belediye eş başkanları ve meclis üyelerinin adaylık kriterleri, seçim takviminde bizzat YSK tarafından belirlenmiş ve aynı YSK, başvuran KHK’li adaylara veya partilere bu konuda bir beyanda veya ikazda bulunmamıştır. Yüz binlerce seçmenin sandığa giderek kendi iradeleri olarak gördüğü belediye başkanları ve meclis üyeleri, halk tarafından seçilmiş ancak bu irade beyanı YSK tarafından açıkça yok sayılmıştır.

Yaklaşık bin gündür ihraç edilmiş, hakkında bir mahkeme kararı dahi bulunmayan veya adli ve idari bir soruşturma süreci işletilmeyen KHK’lilerin, sandıkta halk tarafından seçilmesine, seçimlerden önce bir seçilme engeli olup olmadığına dair YSK ve il/ilçe başkanlıklarından herhangi bir genelge veya karar verilmemiştir. Söz konusu KHK’liler bir mahkeme kararıyla bir hüküm giymiş olmadıkları gibi seçilmeye engel kamusal haklardan kısıtlı olduklarına dair bir mahkeme kararı da söz konusu değildir. OHAL Komisyonu’nun gecikmiş kararı olumsuz dahi olsa, idari yargı süreci bile henüz başlamamıştır. Söz konusu YSK kararı ile yasama, yürütme ve yargının kuvvetler ayrılığı ilkesi, kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi ve kanuni idare ilkesi alenen ihlal edilmiş ve KHK’li seçilmişlere yönelik ayrımcılık suçu işlenmiştir. Suçluluğu hükmen sabit olmayan on binlerce yurttaş, YSK’nin bu kararıyla suçluymuş gibi addedilmiştir. AKP’nin açık ara oyla kaybettiği İstanbul’da “KHK’liler de” oy kullandı itirazı söz konusu partinin ne kadar izahtan vareste bir tutum içinde olduğunu zaten gösteriyor.

Bitirirken Türkiye toplumu ve siyasetinin bu hukuksuzluk karşısında alacağı tutumun, tarihsel bir aşamaya geldiğini söylemek istiyorum. YSK'nin aldığı "KHK'liler seçilemez" kararı, sandığa indirgenmiş Türkiye demokrasisinden son kırıntıları da tehdit ediyor. Bu sorunun sadece HDP'lileri ve KHK'li yurttaşları tehdit etmediğini son üç yılda yaşadığımız krizler ve vakalar göstermektedir. Buradan çıkışın ilk adımları; olağan asgari hukuk düzenine dönmek, başta OHAL Komisyonu denilen darbe dönemi komisyonunu tüm kararları ile birlikte lağvetmek ve OHAL KHK'lerinin sonuçlarını ortadan kaldırmaktır. Türkiye krizlerinin birçoğunun kesin çözümü ise "hukuksuzluğun eli ve onurlu bir barışın engeli olan aparatların" azaltılmasıdır. Türkiye bu aparatların pasifleştiği dönemlerde kafasını kaldırıp yol alabilmiştir. Yeniden hukuk devleti için önce KHK hukuku lağv edilmelidir.

Demokrasi ve hukuku savunan tüm toplum kesimlerinin hukuki olmayan ve tamamen siyasi olan bu YSK kararını kabul etmemesi, yüz binlerce KHK'linin ve milyonlara varan ailelerinin uğradığı bu ayrımcılığa itiraz olacaktır. İktidarın "kaybetmeyi hazmedememesi" ile ortaya çıkan bu zorlama karar, sandıklarda çıkan iradenin gasbı olup, halk nezdinde "kayyum politikasının" bir formudur. Hukuki ve siyasi tüm yollardan, bu gasbın peşini bırakmayacağız. Halkımızın seçme ve seçilme hakkının korunup demokrasi standardı sağlandığında, "halkın uzattığı bu el" havada kalmayacaktır. Bu el barış için, halk iradesi için ve demokratik bir ülke için uzatılmıştır.

YSK seçme ve seçilme hakkına darbe vurmuştur!

AKP sosyalist ve muhalif kamu emekçilerini ihraç ederek kurtulacaklarını düşündü. Olmadı. Şimdi karşlarına seçimlerde dikildik. Bu defa da işi yokuşa sürüp seçmenlerin yetkilendirdiği arkadaşlarımızın mazbatalarını vermiyorlar. Biz bu suça göz yummayacağız ve bu suçu işleyenlere karşı mücadelemize devam edeceğiz.

SAVAŞ KARABULUT

18 NİSAN 2019

31 Mart 2019 Mahalli İdareler seçimlerine AKP iktidarının yaptığı "itirazlar" damgasını vurdu. 2012 yılından beri genel olarak bu yolu kullanmayan -seçimleri bir şekilde kazandı-ğından olsa gerek- AKP iktidarı; İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve ilçeleri başta olmak üzere birçok itiraz gerçekleştirdi. Sayımların maddi hatalar içerdiği, Mardin ilini kazanan HDP'li Ahmet Türk'ün yaşlı olması nedeniyle mazbatasının verilmesi gibi itirazları toplum nezdinde çoğu zaman komik olmaktan öteye gidemedi.

KHK'LILARIN SEÇİLME HAKKI GASP EDİLDİ!

Yüksek Seçim Kurulu'na (YSK) yapılan itirazlarda en dikkat çeken örnek ise KHK'li olup adaylık hakkı YSK tarafından engellenmeyip, seçimi kazananlara mazbata verilmemesine yönelik itirazlar ve YSK'nın bu konuda aldığı karar oldu. YSK, OHAL KHK'sı ile ihraç edilen ve 31 Mart seçimlerinde belediye başkanlığı kazanan beş adaya "kamu hizmetinden men edildikleri" gerekçesiyle mazbata verilmemesine karar verdi. HDP, KHK'lı oldukları gerekçesiyle mazbata alamayan adaylarının bulunduğu yerlerde bu karara karşı olağanüstü itiraz başvurusunda bulundu ve "seçimlerin yenilenmesini" talep etti.

Anayasa'nın 67'nci maddesi Seçme, Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkını tanımlamış ve "Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyetlerde bulunma ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir" denmiştir. Ayrıca 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ise seçmen olamayacak ve oy kullanamayacak kişileri tanımlarken, "Askerler -er, erbaş-, kısıtlı olmak, hükümlü olmak ve kamu hizmetinden yasaklı olmak" gibi kıstaslara yer vermiştir.

Peki, KHK'lıların "kamu hizmetinde istihdam edilemeyeceği" iddiası YSK açısından KHK ile ihraç edilmiş 11 milletvekilinin seçildiği 24 Haziran genel seçimlerinde ne ifade ediyordu? YSK 24 Haziran'da "milletvekillerinin idarenin yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetini gören memur ve diğer görevliler kapsamında değerlendirilemeyeceği tartışmasızdır" kararını almıştı. Şimdi ise seçilen KHK'lı adayların "Kamu Hizmetinden Yasaklı Olmak" hükmüne uymadığı şeklindeki 24 Haziran seçimlerindeki kararını, 31 Mart yerel seçimlerinde uygulamadı.

YSK'nın görevleri 298 Sayılı Kanun'un 14'üncü maddesi ile 7062 Sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinde tanımlandığı ve bu konuda daha önce kendi içtihatları olduğu halde neden böyle bir yol seçtiği, yapılan itiraza verdiği kararlarla ortaya

"Peki, KHK'lıların "kamu hizmetinde istihdam edilemeyeceği" iddiası YSK açısından KHK ile ihraç edilmiş 11 milletvekilinin seçildiği 24 Haziran genel seçimlerinde ne ifade ediyordu? YSK 24 Haziran'da "milletvekillerinin idarenin yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmetini gören memur ve diğer görevliler kapsamında değerlendirilemeyeceği tartışmasızdır" kararını almıştı. Şimdi ise seçilen KHK'lı adayların "Kamu Hizmetinden Yasaklı Olmak" hükmüne uymadığı şeklindeki 24 Haziran seçimlerindeki kararını, 31 Mart yerel seçimlerinde uygulamadı."

“ Kasım 2018’de YSK Web Portal üzerinden yapmış olduğum başvuruda “31 Mart 2019 tarihinde yapılacak Mahalli İdareler Seçiminde Aday olmamda bir engel var mıdır?” sorusunu yönelttim. YSK verdiği yanıtta ilgili kanun maddelerine atıf yaparak “görevlerimiz arasında danışma niteliğindeki isteklere görüş verilmesini ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır” demiştir. ”

çıkacak. Ancak işin bir diğer tarafı ise YSK’nın kararlarına itiraz yolunun da kapalı olması. YSK’nın yapılan itirazlara vereceği cevaplar herhangi bir başka hukuki denetime kapalı olarak kesinleşmiş olacak.

Ayrıca AKP Genel Başkan Yardımcısı’nın bırakın seçilme hakkını, KHK ile ihraç edilmiş kişilerin “aslında seçme hakkının bile olamayacağını” belirtirken neyi ifade ettiğini de, YSK’nın HDP’nin yaptığı itirazlara ilişkin vereceği karar gösterecektir.

YSK, ADAYLIK BAŞVURUSUNU KABUL EDİP SEÇİMİ KAZANMAYI KABUL ETMEYEREK SUÇ İŞLİYOR!

İstanbul Üniversitesi’nden 29 Ekim 2016 tarihinde ihraç edilmiş bir akademisyen olarak, 31 Mart tarihinde yapılan yerel seçimde İstanbul’un Avcılar ilçesinde Bağımsız Sosyalist Belediye Başkan Adayı oldum. “Söz uçar, yazı kalır” ilkesi gereği YSK’ya seçimler öncesinde bir başvuru yapmanın önemli olduğunu düşünerek, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çerçevesinde bilgi edinme talebinde bulunmuştum.

Kasım 2018’de YSK Web Portal üzerinden yapmış olduğum başvuruda “31 Mart 2019 tarihinde yapılacak Mahalli İdareler Seçiminde Aday olmamda bir engel var mıdır?” sorusunu yönelttim. YSK verdiği yanıtta ilgili kanun maddelerine atıf yaparak “görevlerimiz arasında danışma niteliğindeki isteklere görüş verilmesini ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır” demiştir.

Bunun üzerine 27 Kasım tarihinde CİMER üzerinden aynı başvuruyu tekrarlayarak, “31 Mart 2019 seçimlerinde aday olmamda hukuki bir engel var mıdır? Adaylığıma karar verecek kurum hangisidir? YSK’nın görev tanımlarında böyle bir konuda karar verebilmesi mümkün değil midir?” sorularını yönelttim. CİMER başvurum 13 Aralık tarihinde Adalet Bakanlığı’na sevk edildi ve üzerinden 4 aydan fazla zaman geçmesine rağmen hala bir yanıt alamadım.

YSK’nın kararları nihai karar olduğundan itiraz edilemiyor ancak buna rağmen ortada Anayasal bir suç olabileceğini düşünüyorum. Çünkü Anayasa’nın 10. maddesinde “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir” ve aynı maddenin son fıkrasında “Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.” denmektedir. Yani YSK’nın bilgi edinme başvuruma tabiri caizse “danışma değiliz” olarak yanıt verip, AKP iktidarının

başvurusuna “danışmanlık yapabileceği” eşitlik ilkesine ters bir karar olduğunu düşünüyorum.

Ayrıca 31 Mart öncesinde seçilme hakkını sağlamış ve adaylık başvurusunun kabulüyle “kamu hizmetinden yasaklı olmadığı” tespit edilmiş olan bir aday, kazandıktan sonra mazbata hakkından mahrum edilemez. Bu durum ayrıca seçme hakkına da zarar vermekte ve oy veren seçmenin oyuna da ipotek koymaktadır. KHK ile ihraç edilmiş kişilerin oy kullanma hakkının da gaspı anlamına gelmektedir.

KHK'LILARI TOPLUM DIŞINA İTEMEYECEKSİNİZ!

KHK'lı olmak demek eğer yüksek yargı niteliğindeki bir organ olan YSK tarafından bu şekilde okunuyorsa, bırakın seçme/ seçilme hakkını “vatandaşlıktan da çıkarın, tam olsun!” demek dışında bir seçenek kalmadığını düşünüyorum...

Ayrıca bireysel başvuruma 4 aydır cevap vermeyen Adalet Bakanlığı'nın suç işlediği, seçimi kazanan KHK'lı adayların mazbatasının verilmemesiyle oy veren seçmen iradesine ipotek konulduğu, seçmen olan kişilerin küçük düşürüldüğü, seçim çalışmaları yürütmüş kişilerin bilinçli ve kasıtlı olarak maddi zarara uğratıldığı... “Nefes almak hakkının bile ihlal edildiği” bu tablonun sadece anayasaya aykırılıkla değil ama insan onuruna yakışır olmayan bir durumla izah edilebileceğini de söylemeden bu metni sonlandırmanın anlamlı olmayacağını düşünüyorum.

Gerek AKP Genel Başkan Yardımcısı'nın “KHK'luların oy bile kullanmaması gerektiğine” yönelik sözleri gerek YSK'nın adaylık başvurusu kabul edilmiş olmasına rağmen seçimi kazanan adalara KHK'lı oldukları gerekçesiyle mazbata vermemesi kararına karşı suç duyurusundan Anayasa Mahkemesi başvurusuna kadar bütün hukuki imkânları kullanmaya çalışacağımızı da buradan ilan ediyorum.

AKP sosyalist ve muhalif kamu emekçilerini ihraç ederek kurtulacaklarını düşündü. Olmadı. Şimdi karşılıklarına seçimlerde dikildik. Bu defa da işi yokuşa sürüp seçmenlerin yetkilendirdiği arkadaşlarımızın mazbatalarını vermiyorlar. Biz bu suça göz yummayacağız ve bu suçu işleyenlere karşı mücadelemize devam edeceğiz.

“KHK'lı olmak demek eğer yüksek yargı niteliğindeki bir organ olan YSK tarafından bu şekilde okunuyorsa, bırakın seçme/seçilme hakkını “vatandaşlıktan da çıkarın, tam olsun!” demek dışında bir seçenek kalmadığını düşünüyorum...”

OHAL'i anlamak ve yorumlamak

Bir kuram insanı, bir felsefeci olarak bu yazıyı yazmama vesile olan temel motivasyon, mücadelenin sahada bizi ister istemez yönelteceği tikel sorunlar içinde büyük resmi gözden kaçırmamamız gerektiğini tekrar hatırlatma ihtiyacıdır. Aksi takdirde verilen mücadelenin amacını unutup bütün iletişimi hukuki prosedürlerin başarıyla yerine getirilmesi meselesinde düğümlemek ve hatta adliye koridorlarında yapılan bir koşu yarışına dönüştürmek mümkündür. Bu ortamda kendini savunmaya çalışan akademisyenin düşmemesi gereken başlıca tuzak, ağaçlara bakmaktan ormanı görmemek olabilir.

29 TEMMUZ 2018

EMRAH GÜNOK

Beklenen oldu ve çoktan kaldırılmış olması gereken OHAL'in normalleştirilip 'HAL'e dönüştürülme sürecine start verildi. Beklenenin bu değil de OHAL'in kaldırılması olduğunu; dolayısıyla muktedirin bu sürece ilişkin olarak yaptığı muhasebeyi insanlarla akli bir paylaşımın konusu haline getireceğini düşünenlere bu yazıyı bir kenara bırakmalarını öneririm. Akli başında insan açısından bekleniyor olması lazım gelen OHAL'in normalleştirilmesi, yani siyaset kültürüne sorgulanmaksızın yedirilmesi idi. Böyle bir çabanın uzantısı olarak son KHK'larla yapılmaya başlanan, bunların devamcısı niteliğindeki cumhurbaşkanlığı kararnameleleriyle ise perçinlenecek olan yeni düzenlemelerden bahsedilir oldu. Ama sanki her şey normalmiş gibi "yeni düzenlemeler"den bahsetmenin hiçbir anlamı olmadığı için sorulması gereken, söz konusu normallik algısının altında yatan ve kendilerini çaktırmadan dayatan normalleştirmelerin hangileri olduğu idi.

Normalleştirilen ilk şey Kürt nefreti ve ırkçılık oldu. Bu pek tabii ki yeni bir olgu değildi. 90lı yıllarda zirve yapmış olan ve terör söyleminin girdiği binbir kılıkla bir halkı kriminalize etmekte beis görmeyen sığ anlayış öyle bir hale geldi ki, altı milyona yakın oy alan bir siyasi partiyi desteklemek terör destekçisi olmakla neredeyse bir tutulur oldu. Söz konusu partinin meclise girmiş olması da bir şey değıştirmede. Üstüne üstlük, parti başkanının cezaevinden seçim çalışması yürütmek durumunda olması da hiç garip karşılanmadı, normalleştirilen bir başka öge olarak hayatımıza katıldı. Böyle bir normalleştirmeyi engelleyecek düşünce ve yorumların üreticisi konumundaki özgür medyanın bütünüyle iktidar güdümüne girmesi; vergilerimizle ayakta duran TRT'nin tek bir adamın propagandasını yürütecek şekilde seçim yayını yapması da normalleştirdiğimiz bir başka dünya harikası idi.

Medyanın köleleşmesi karşısında tüm ümidimizi yitirmemizin önüne geçecek olan biteni kayıt altına alacağına hep güvendiğimiz özgür bir akademimiz var, diye düşündük, ama o da maaşına tutunmaktan başka bir derdi olmayan öğretim memurlarının istilası karşısında teslim bayrağını çekmişti. Onların da hakkı ödenmez destekleri sayesinde barış yanlısı olmanın terörist olmak anlamına geldiğini öğrendik, terörün bu yeni anlamını normalleştirip hafızaya aldık. Eskinin derin devleti ile iş tutan ve bugünün iktidarına yaranıp hayatta kalmaya çalışan mafya babalarının akademi camiasının kanına girme fantezilerini yanıtız ve cezasız bırakmayı da normalleştirdik. Eh, bunca normalleştirme sonunda da gayet normal bir dünyada yaşamaya başlamış olduğumuzu ümit ediyoruz, normal olarak.

Ümit ediyoruz etmesine de, iktidarın on altı senelik antidemokratik yönetme deneyimi sonucu öğrendiği çok önemli bir şey var. O da beklentiselliği diri tutmanın ezme pratiğine her daim yakıt sağladığı gerçeği. Felsefeci ağızıyla konuşacak olur-

sam, muktedir iktidar alanının yalnızca edimsellik değil, aynı zamanda potansiyellik terimleri vasıtasıyla kurulmakta olduğunun farkına varmış görünmekte. Dolayısıyla yapmış olduğu güç gösterisi ve yakmış olduğu canlar yanında, daha fazla can yakabilmesini her daim sağlayacak olan bir güç bakiyesinin varlığına yönelik inancı da diri tutması gerekli. Negatif anlamıyla güç yıkıcı güçtür; ama bu negatif gücün faşist bir iktidara dönüşmesi için tehdit niteliği taşıyan, potansiyel bir fazlayı da aba altında hissettirmekten geri durmaması şarttır.

İşinden ettiği akademisyenlerin artık daha fazla zarar görmekten çekinmeyecek duruma gelmesi ve barış söyleminde ısrarcı olmalarının önüne geçmek demek, onlara yöneltilmiş tehdidi canlı tutmak, teşvik etmek ya da en kötü ihtimalle engellemek demektir. Kanda duş alma fantezisi kaybedeceğini kaybetmiş olan güruha, kaybedecek başka şeylere de sahip olduğunu hatırlatan bir şiddet söylemidir. Burada dile gelen tehdit, yapacağı etkiyi ancak ve ancak edimsel hale gelmemiş olması koşuluyla, yani potansiyel olarak kalmaya devam ettiği sürece yapabilir.

Felsefe sahnesinde virtüel kavramı siyaset sahnesindeki işleyişin temel mekanizmasını açıklayan bir işleve sahip olup, potansiyelinde aktif ya da edimsel olanı betimlemek için kullanılır. Hakkı yenilmiş olanın hak arayışı engellenmiş, bir tehdit sayesinde her daim baskılanmamış ve hatta bir yasayla imkansız hale getirilmemiş ise, söz konusu cürümü işlemiş fail olarak ortada siyasi bir iktidar değil, basit bir at hırsızısı vardır. Türkiye örneğinde ise at hırsızısı ile karşı karşıya olmadığımız açıktır.

Bu virtüelite mevzuuna bir de pozitif açıdan bakacak olursak, aynı iktidar işlevini üretmek ve etkin kılabilmek için muktedirin bu kez hayata geçirdiği şiddet gösterilerine hayaller, ümitler ve beklentileri de eklemesi gerektiğini anlamaya başlarız. Bunun anlamı şudur: sadece yok etmekle iktidara dönüşmek mümkün değildir. En zalim iktidarın dahi varlık koşulu, vasıtasıyla dehşet saçtığı işkence pratiklerine eklemiş olduğu ve bir siyasi erk odağı olarak tanınmaya devam etmek istiyor ise her daim diri tutmaktan kaçınamayacağı af beklentisidir.

Devlet Bahçeli'nin kendisi ve benzerleri için yaptığı af çağrısı sonrasında, bu çağrıya olumlu yanıt verme konusunda isteksiz bir tavır takınan RTE'ye yazdığı mektupta oldukça sert ve eleştirel bir dil kullanan Çakıcı'nın doğru olarak anladığı şey, tam da bir kişinin insafına kalmış olmanın o kişiye yenilmiş olmak anlamına geldiği gerçeğinden başkası değildir. Kanundışı bir şebekeyi yıllarca yönetmiş olmaktan kaynaklı olarak egosu şişmiş bir zatın kendi geleceğini bir kişinin iki dudağı arasında bulmaya çalışmasından kaynaklı hınçtan başkası değildir o mektubun yansıttığı. Diğer yandan muktedir, bu noktada affetme potansiyeline sahip olduğu gerçeğini mümkün olduğunca görünür kılmak suretiyle iktidarını iyice pekiştirmiştir.

” Devlet Bahçeli'nin kendisi ve benzerleri için yaptığı af çağrısı sonrasında, bu çağrıya olumlu yanıt verme konusunda isteksiz bir tavır takınan RTE'ye yazdığı mektupta oldukça sert ve eleştirel bir dil kullanan Çakıcı'nın doğru olarak anladığı şey, tam da bir kişinin insafına kalmış olmanın o kişiye yenilmiş olmak anlamına geldiği gerçeğinden başkası değildir. Kanundışı bir şebekeyi yıllarca yönetmiş olmaktan kaynaklı olarak egosu şişmiş bir zatın kendi geleceğini bir kişinin iki dudağı arasında bulmaya çalışmasından kaynaklı hınçtan başkası değildir o mektubun yansıttığı. ”

Şimdi son olarak kalkan OHAL sonucunda varlık nedenlerini hala yitirmemiş olan OHAL komisyonlarına gelecek olursak, söz konusu komisyonların da ürettikleri af beklentisi sayesinde pozitif bir virtüaliteye sahip olduğunu görmemezlik edemeyiz. Akademinin barış talebini cezalandırmaya cüret edebilmiş olan bu çağdışı iktidar, sanki hukuk ve yurttaşlık bilincinden haberdar olmuş gibi bir de haksızlık yaptığı bu kitleyi kurumlar aracılığıyla affetme hakkını kendinde görmektedir. Söz konusu komisyonların insafına kalmak, barış akademisyenleri açısından başlı başına gurur kırıcı ve aşağılayıcı bir durumdur. Buralardan çıkacak olan kararın mahiyeti önem taşımaksızın, sadece onlar vasıtasıyla affedilmeyi beklemek, dolaylı olarak suçun itirafı olmayacak mıdır?

Bu noktada benimle aynı fikirde olmayacak olanlarla ilgili olarak aklıma gelen iki ihtimal bulunmaktadır: Ya zamanında takındıkları tavır ve ortaya koymuş oldukları tutumdan ötürü pişman olmuşlardır, ya da bu cehennemden çıkan yolun hala cehennem içinden geçmek zorunda olduğunu hatırlatıyorlardır. Barış talebinden dolayı pişman olmanın ne demek olduğu konusunda ahkam kesecek derinliğe zinhar sahip olmadığım için, değerlendirmeye almak istediğim ihtimal ikincisidir.

Yani söz konusu olan bir sistemi ya da anlayışı içeriden fethetmek ise, böyle bir sistemin ya da anlayışın bir kendilik bilincine sahip olması; içerdiği herhangi bir çelişkinin gün yüzüne çıkartılabildiği herhangi bir anda da bu ifşaata, en azından ilkece, onay verebiliyor olması gerekir. Ama yönetimin kolektif bir anlayış üzerine değil de, şahsi bir irade üzerine; yani hukuk değil de kapris üzerine kurulmuş olması, söz konusu çelişki gibi binlercesinin ortaya konulması durumunda bile hiçbir şeyin değişmeyeceğini gösterir. Sadece geçmiş örneklere bakmak dahi bunu anlamak için yeterlidir. Çoktan farkına varılmış olduğuna yürek-

ten inandığım ama bugüne kadar açıkça dillendirildiğine şahit olmadığım şey şudur ki, söz konusu OHAL komisyonlarının barış akademisyenleri, Eğitim-Sen’li öğretmenler ve solcularla bir ilişkisi yoktur. Tersine, söz konusu komisyonlar, başlarını yakarken gözlerinden kaçmış, artık işlerine yarayacaklarına ikna olmuş oldukları; affedilmekten kaynaklı minnet duygusunun etkisiyle kendilerine daha da sadık olacak olan sağ kesimleri geri kazanmak için tesis edilmiş mekanizmalardır.

Af beklentisini diri tutmak bu son kesimin kölece bağlılık motivasyonunu arttırırken, sol kesimlerin takibata alınmaksızın takibine, hapse atılmaksızın kısıtlanmasına yarayacaktır. Değil mi ya, Türkiye’nin belki de en aydın insanlarından müteşekkil olan bir kitlenin muhalif enerjisini minimum enerji sarfiyatıyla baskılamanın en iyi yolu, onları bürokrasinin karmaşık koridorlarında yollarını bulmaya zorlamak ve böylelikle de af beklentisine gark olup pasif hale gelmelerini beklemek değil midir?

Şu halde söylemek istediğim, mağdur akademisyenleri toplu bir pasifizme davet edip mevzubahis komisyonlara başvurmadan vazgeçirmeye çalışmak değildir. Bir kuram insanı, bir felsefeci olarak bu yazıyı yazmama vesile olan temel motivasyon, mücadelenin sahada bizi ister istemez yönelteceği tikel sorunlar içinde büyük resmi gözden kaçırmamamız gerektiğini tekrar hatırlatma ihtiyacıdır. Aksi takdirde verilen mücadelenin amacını unutup bütün iletişimi hukuki prosedürlerin başarıyla yerine getirilmesi meselesinde düğümlemek ve hatta adliye koridorlarında yapılan bir koşu yarışına dönüştürmek mümkündür. Bu ortamda kendini savunmaya çalışan akademisyenin düşmemesi gereken başlıca tuzak, ağaçlara bakmaktan ormanı görmemek olabilir. Bu mücadele süresince salt prosedürel / stratejik tartışmalardan en genel kavramların felsefi çözümlmesine kadar farklı genellik düzeylerini kat etmesi kaçınılmaz olacak barış akademisyenleri için Kant’ın bilgi sorununu ele almaya hazırlanırken söylediğine benzer bir ifadeye başvuracak olursak: Mücadele olmaksızın felsefe boş, felsefe olmaksızın ise mücadele kördür.

” Bu mücadele süresince salt prosedürel / stratejik tartışmalardan en genel kavramların felsefi çözümlmesine kadar farklı genellik düzeylerini kat etmesi kaçınılmaz olacak barış akademisyenleri için Kant’ın bilgi sorununu ele almaya hazırlanırken söylediğine benzer bir ifadeye başvuracak olursak: Mücadele olmaksızın felsefe boş, felsefe olmaksızın ise mücadele kördür.”

Yurt dışı yasağının görünmeyen mağdurları: KHK'lı eş ve çocukları

Yurt dışına çıkış yasağının, ilgili KHK metinlerinde açıkça öngörülmemesine rağmen kamu çalışanlarının eş ve çocuklarını da kapsayacak şekilde uygulanması, kendini Anayasa Mahkemesi ve uluslararası denetim mekanizmalarından arı gören bir anlayışın aynı zamanda meşruiyeti kendinden menkul OHAL hukukunu bile tanımadığını göstermektedir.

LEVENT ORHAN

Olağanüstü Hal ilanıyla birlikte 20 Temmuz 2016 tarihinden itibaren hayatımıza giren OHAL KHK'larıyla on binlerce kamu çalışanı meslektan ihraç edilirken, haklarında öngörülen tedbirlerden biri de yurt dışına çıkış yasağı idi. Yasağın uygulama şekline geçmeden önce, iç hukuktaki dayanaklarına göz atmakta yarar var. Bu konuda karşımıza ilk çıkan düzenleme anayasanın 23'üncü maddesi 4'üncü fıkrası ile Pasaport Kanunu'nun 23'üncü maddesi hükmü.

Anayasanın 23'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasında her ne kadar, "Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hakim kararına bağlı olarak sınırlandırılabilir." hükmüne yer verilmişse de, ilke olarak anayasaya

aykırı olmaması gereken Pasaport Kanunu'nun 23'üncü maddesi, "Bakanlar Kurulu, harp tehlikesi veya memleket güvenliğine veya sağlık durumuna dokunan diğer olağanüstü haller dolaısıyla Türk vatandaşlarının yabancı memleketlere gitmelerini kısmen veya tamamen men edebileceği gibi, siyasî ve ekonomik mülâhazalarla sadece belli ülkeler için geçerli pasaport düzenlenmesine de karar verebilir" hükmüyle birlikte yürütme organına seyahat özgürlüğüne müdahale imkanı vermektedir.

Öte yandan temel hak ve özgürlükler arasında sayılan seyahat özgürlüğünün, olağanüstü hal koşullarında ne şekilde sınırlandırılacağı da, tüm temel hak ve özgürlükler gibi, anayasanın 13 ve 15'inci maddelerinde gösterilen ilkelere tabidir. Bu bakımdan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması, "özlerine dokunulmaksızın, yalnızca anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlandırılabilir. Bu sınırlamalar anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı" olamaz. Aynı şekilde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının durdurulması ise ancak, "savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde" mümkün olabilecektir.

15 Temmuz sonrası yaşanan süreçte seyahat özgürlüğünü sınırlandıran ve durduran hükümler içeren KHK'ların, yukarıda belirtilen anayasal ilkeleri ihlal edip etmediğini denetleyecek en yüksek merci olan Anayasa Mahkemesi'ni de özel bir hükümle devre dışı bıraktığını biliyoruz. Aynı şekilde bütün KHK'lar bakımından anayasal bir zorunluluk olan meclis denetiminden geçme koşulunun da, mecliste grubu bulunan bir siyasi partinin temsil imkanının önemli ölçüde elinden alınmış olması, diğer parti gruplarının da böyle bir zorunluluktan haberdar değilmiş gibi davranması sebebiyle ne derece sağlandığı tartışmaya açıktır.

Yine Anayasal bir zorunluluk olan "milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerin ihlal edilmemesi" koşulu üzerinden meselenin uluslararası hukuk boyutuna bakacak olursak, seyahat özgürlüğünü durduran KHK'lar, tıpkı iç hukukta Anayasa Mahkemesi'ni devre dışı bıraktıkları gibi, daha ilk günden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) askıya alındığını ilan etmişlerdi. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi her ne kadar taraf devletlere böyle bir imkan sunsa da, sözleşmenin 15'inci maddesi bunu bir bildirim şartına bağlıyor ve ne yazık ki Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu şartı da yerine getirmiyor. İşin garibi, meselenin detaylarına indikçe çok daha vahim bir tabloyla karşılaşıyoruz: Türkiye Cumhuriyeti Devleti Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin seyahat özgürlüğünü de düzenleyen ek 4 no'lu protokolünü imzalamış, onaylamış ve fakat AİHS'in öngördüğü denetim mekanizmasını çalıştırmak için gerekli olan onay belgelerini depo etmemiş.

" KHK'ların, yukarıda belirtilen anayasal ilkeleri ihlal edip etmediğini denetleyecek en yüksek merci olan Anayasa Mahkemesi'ni de özel bir hükümle devre dışı bıraktığını biliyoruz. Aynı şekilde bütün KHK'lar bakımından anayasal bir zorunluluk olan meclis denetiminden geçme koşulunun da, mecliste grubu bulunan bir siyasi partinin temsil imkanının önemli ölçüde elinden alınmış olması, diğer parti gruplarının da böyle bir zorunluluktan haberdar değilmiş gibi davranması sebebiyle ne derece sağlandığı tartışmaya açıktır."

“ Oysa yurt dışına çıkış yasağının, ilgili KHK metinlerinde açıkça öngörülmemesine rağmen kamu çalışanlarının eş ve çocuklarını da kapsayacak şekilde uygulanması, kendini Anayasa Mahkemesi ve uluslararası denetim mekanizmalarından ari gören bir anlayışın aynı zamanda meşruiyeti kendinden menkul OHAL hukukunu bile tanımadığını göstermektedir. ”

Gerçekten de “Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, her ülkeyi terk etmekte serbesttir” diyen ek 4 no’lu protokolü Türkiye 19.2.1992 tarihinde imzalamış; 23.2.1994 tarih ve 3975 SK (RG, 26.2.1994, 21861) ve 9.6.1994 tarih ve 1994/5749 sayılı Bakanlar Kurulu kararnamesiyle (RG, 14.7.1994, 21990) ile onaylamış gözüküyor. Fakat bu düzenlemelere rağmen, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği’ne bildirim yapılmamış. Bu nedenle, Avrupa Konseyi’nin web sitesinde, Türkiye halen, protokolü imzalayan ve fakat yürürlüğe koymayan devletler arasında yer almaktadır. Genel kaniya göre, çıkarılan onay kanunu ve bakanlar kurulu kararı nedeniyle protokol, hukuksal sonuçlarını doğurur; fakat onay belgesinin depo edilmemesi, AİHS’in öngördüğü denetim sisteminin çalıştırılmasını olanaksız kılar.

Görüleceği üzere sorumlu hükümet, sözü edilen KHK’larla AİHS’i askıya aldığı ilan etmemiş olsaydı bile, Türkiye Cumhuriyeti’nin demokratik ve laik bir hukuk devleti gibi görünüp ve fakat asla öyle davranmama konusundaki akıl almaz mahareti sayesinde, hiç değilse seyahat özgürlüğü bağlamında uluslararası platformlarda büyük ihtimalle yine hesap vermeyecekti.

Bütün bu açıklamalardan sonra, KHK’larla öngörülen seyahat yasağının nasıl uygulandığına bakacak olursak, muhreç kamu çalışanları haklarında uygulanan yasağı bildiklerinden ve bu nedenle uluslararası bir seyahat planlamadıklarından genel olarak bir sorunla karşılaşmamaktalar. Ne var ki, eş ve çocukları, haklarında açılmış bir soruşturma ya da bir dava bulunmadığı inancıyla olağan yurt dışı programlarına devam etmek istediklerinde, pasaportları üzerine tahdit konulduğunu, eş ya da anne babaları hakkında alınan yurt dışı yasağı kararının kendilerini kapsayacak şekilde uygulandığını görmekteler. Önceden planlanmış bir seyahat için yola çıkanlar havaalanlarından çevrilmekte ya da uçaktan indirilmekteler.

Oysa yurt dışına çıkış yasağının, ilgili KHK metinlerinde açıkça öngörülmemesine rağmen kamu çalışanlarının eş ve çocuklarını da kapsayacak şekilde uygulanması, kendini Anayasa Mahkemesi ve uluslararası denetim mekanizmalarından ari gören bir anlayışın aynı zamanda meşruiyeti kendinden menkul OHAL hukukunu bile tanımadığını göstermektedir.

Gerçekten de uygulamanın KHK anlamında bile bir hukuki dayanağının bulunmaması öyle tuhaf bir keyfiliğe yol açmaktadır ki, yasağın doğrudan ilgili kişileri hedef alan bir idari işleme dayanmaması nedeniyle ortaya çıkan hukuka aykırılık bir iptal davasıyla idari yargı yoluna taşınmamakta, zira idari yargı mercileri ortada kesin ve yürütülebilir bir idari işlem göremedikleri için yapılan başvuruları esasa dahi girmeden reddetmektedirler. Öte yandan yasağı uygulayan kamu görevlileri, olan biteni bir tutanağa bağlamayı da reddettiklerinden, konuyu ele almakta zaten ürkek davranan idari yargı mercileri, eyleme dayalı olarak

açılacak herhangi bir tam yargı davasında işin esasına girseler bile muhtemelen bunu memurun meslekten ayrılabilir şahsi kusuru olarak görecektir.

Hukuka aykırı uygulamanın hiç değilse tespiti amacıyla hukuk mahkemeleri nezdinde yapılacak başvurularsa, bir çoğu öğrenimini yarıda bırakmış, iş bağlantıları ya da devam eden tedavileri nedeniyle başka ülkelere gidip gelmek zorunda kalan çok sayıda mağdurun hukuki kaderini, malum iş yükü nedeniyle nasıl ve ne şekilde işleyeceği öngörülemeyen bir yargılama sürecine terk etmek anlamına gelecektir. Nitekim, konuyu yargıya taşıyanlarla yaptığımız görüşmelerde, bugüne kadar dava yoluyla olumlu bir sonuca ulaşmış tek bir örnekle bile karşılaşmadığımızı belirtmek gerek.

Meselenin hukuki yönü bu olmakla birlikte, bazı mağdurların, kendisi görünmeyip, yalnızca sonuçları hissedilen bu hayali uygulamaya karşı buldukları çözüm en az meselenin kendisi kadar ilginç. Gerçekten de, hukuki sürecin detaylarını araştırırken gördük ki, kimi muhreç yakınları, idari sorumlulardan hukuka aykırılığın tespiti amacıyla bir tutanak talep etmek yerine, sadece gerekçesiz tahditin kaldırılmasını isteyerek pasaportlarına kavuşmuşlardır. İçlerinde ulaşabildiklerimizin bize aktardığı kadarıyla, il emniyet müdürlükleri bünyesinde yer alan pasaport şube müdürlüklerine yapılan yazılı bir başvuru ile, haklarında hiçbir soruşturma ve dava bulunmamasına rağmen, pasaportları üzerine konulan tahditin kaldırılması yönündeki taleplerin, yaklaşık üç haftalık bir inceleme süresinin ardından cevaplandırıldığını söyleyebiliriz. Hemen belirtmekte yarar var ki, bu kısa ve etkili yoldan olumlu sonuç alanların sayısı hiç de az değil. Diğer taraftan tahdit edilen yeşil pasaportunun yerine bordo pasaport alanlar olduğu gibi, bu yola başvuranlardan az sayıda da olsa ret cevabı alanlar bulunmakta.

” Hukuka aykırı uygulamanın hiç değilse tespiti amacıyla hukuk mahkemeleri nezdinde yapılacak başvurularsa, bir çoğu öğrenimini yarıda bırakmış, iş bağlantıları ya da devam eden tedavileri nedeniyle başka ülkelere gidip gelmek zorunda kalan çok sayıda mağdurun hukuki kaderini, malum iş yükü nedeniyle nasıl ve ne şekilde işleyeceği öngörülemeyen bir yargılama sürecine terk etmek anlamına gelecektir. Nitekim, konuyu yargıya taşıyanlarla yaptığımız görüşmelerde, bugüne kadar dava yoluyla olumlu bir sonuca ulaşmış tek bir örnekle bile karşılaşmadığımızı belirtmek gerek.”

'Siz OHAL dönemi koltuklarındayken' bir KHK'linin notları

Güzel kızım, Royem'im... Sana hamileyken her gün bomba sesleriyle uyandık anneciğim. Babana da hayatımda ilk defa "Eyleme gitme" dedim. Seni göremezse diye korktum. Ama "Bu Suça Ortak Olmayacağız" dediğimiz bildiriye mutlulukla, gururla imzaladım ve savundum; tıpkı binlerce değerli meslektaşım gibi.

İdrak etmenin gerçek karşılığını yitirdiği, hafızalarımızın dumura uğratıldığı, sarsıcı, zor dönemlerden geçiyoruz. Ardı arkası kesilmeden o kadar çok baskı, zulüm, acı yaşadık ki rakamlar, isimler, tarihler, olaylar karmakarışık bir halde bilinçaltımızda yer edinmeye çalışıyor.

Çocuğu, yaşlısı, hamilesi, genci, işçisi, öğrencisi...

Berkin Elvan, Ali İsmail Korkmaz, Ceylan Önkol, Selamet Yeşilmen, Taybet İnan, Serdar Ben, Ramazan Yıldız, Roboski, Sakine Cansız, Tahir Elçi, Suruç, Ankara Garı, İnsan Hakları Anıtı, 5 Haziran, 10 Ekim...

AKP'nin 15 yıllık iktidarının özeti, sonucu, gizlisi, saklısı, çetelesi:

HÜMEYRA YILMAZ

09 OCAK 2018

" Aynı KHK ile, çalıştığım Dicle Üniversitesi'nden daha önce ihraç edilmeyen, Barış İçin Akademisyenler içinde yer almış altı akademisyen daha ihraç edildi. Altımızın çok sevgili diğer arkadaşlarımızla aynı anda ihraç olmamamız da tesadüftü sanırım. Hoş, bu ülkede muhalifler için üniversite öğrencisiyken soruşturma ile atılmadan okulu tamamlamak, tutuklanmadan çalışma hayatına başlayabilmek ya da hayatın herhangi bir döneminde "şafak operasyonu" listesinde yer alıp almamak her daim "şansa" kalmıştı!"

Dozu, şiddeti sürekli artan saldırılar, kısımlar, yıkımlar, katliamlar, bombalar, gözaltılar, tutuklamalar, ihraçlar. Kendinden önceki iktidarların icraatlarının da masum, demokratik olduğu söylenemez ama AKP çitayı hayli yükseltti. Artık baskı ve şiddet politikalarından nasibini almayan kalmıyor.

İşte bu dönem içerisinde kimimize işsizlik, ihraç; kimimize gözaltı, tutuklama; kimimize sürgün, kimimize de ölüm düştü, düşüyor. Ben de bir hafta sonu yayınlanan bilmem kaç no'lu Kanun Hükmünde Kararname'de (KHK) ihraç listesine eklenen 'sürgün' muhaliflerdenim. (Burada ufak bir dipnot olarak söylemek isterim: Muhalif kavramını kimlik olarak hiç takmamıştım boynuma. Eskiden "Devrimciyim, sosyalistim, Marksistim" derdim sürekli ama son yıllarda giderek iki belirgin kanat oluştu: AKP'liler ve AKP'ye muhalif olanlar. Tek başına kullanıldığında eksik görünse de bana bir arada olduğum geniş bir cepheyi çağrıştırdığı için kendimi bu kimlikle anmakta sakınca görmüyorum.)

Aynı KHK ile, çalıştığım Dicle Üniversitesi'nden daha önce ihraç edilmeyen, Barış İçin Akademisyenler içinde yer almış altı akademisyen daha ihraç edildi. Altımızın çok sevgili diğer arkadaşlarımızla aynı anda ihraç olmamamız da tesadüftü sanırım. Hoş, bu ülkede muhalifler için üniversite öğrencisiyken soruşturma ile atılmadan okulu tamamlamak, tutuklanmadan çalışma hayatına başlayabilmek ya da hayatın herhangi bir döneminde "şafak operasyonu" listesinde yer alıp almamak her daim "şansa" kalmıştı!

Neyse, sonunda biz de "Bu Suça Ortak Olmayacağız" bildirisini imzalayan yüzlerce değerli meslektaşımız gibi 'KHK'lılar' listesinde yerimizi aldık. İki yıllık OHAL pratiğinin ardından ihraç olmak sürpriz niteliğini çoktan yitirmişti. Devlet dediğimiz olguyla doğası gereği hep çatışma halindeydik. Ondan gelecek baskı ve saldırılar da hep olasıydı bu nedenle. Biraz da bundan, şaşkınlıkla, üzüntüyle karşılamıyoruz durumumuzu.

Kamuoyunda daha çok 'Barış Bildirisi' olarak ifade edilen bildirinin yayınlanmasının ardından başta R.T. Erdoğan olmak üzere devlet yetkililerince hedef tahtasına oturtulan imzacı akademisyenler olarak her birimiz kendi özgünlüğümüzde çeşitli baskı ve haksızlıklara maruz kaldık. Cumhurbaşkanının gereğini yapma daveti üzerine hemen vazifeye koyuldu YÖK, rektörler, dekanlar ve diğer emir erleri. Geri kalanlar ise kendi paçasını bu furyada kaptırmamak temennisiyle ve hiçbir şey olmamış gibi hayatlarına devam etti, ediyor.

'DUYARLILAR' YA DA 'DUYMAZ UYDURUR'LAR

Bu yazının amacı "vah başıma, tüh işime" değil, inanın. Sur'da-

ki sokağa çıkma yasağı döneminde yapılan operasyonların ve 5 Haziran mitinginde patlayan bombaların tanığı olarak kendi payıma düşen üzerinden dert yanmayı doğru bulmuyorum. Bizler yanı başımızda insanların öldüğü bir döneme tanıklık ettik; ancak yaşadığımız süreç kişisel kimliğimizden ziyade politik tutumumuza karşı işlediği ve bu süre zarfında asli/tali sorumlu olan herkesin tutumunun da politik bir karşılığı olduğu için esasen bu sorumlulukların ve hikayelerin not düşülmesi gerektiğine inanıyorum. Değişen iktidarlarla birlikte söylemini de hızlıca değiştirenler kalabalıktır ülkemizde. Hatta bu haksız hukuksuz dönem bittiğinde ortaklıklarını sessiz sedasız gerçekleştirenler, belki de en üst perdeden eleştirecekler OHALİ. İşte bu nedenle her birimizin deneyimini anlatması, bunu yaparken de “sessiz sorumlulara” işaret etmesi önemli, diye düşünüyorum.

Cumhurbaşkanının ve YÖK’ün talimatları doğrultusunda Dicle Üniversitesi’nde Rektörlük ve Dekanlıklar eliyle tüm imzacı akademisyenler hakkında önce idari soruşturma açıldı. Söylemeliyim ki bu süreçte maalesef birkaç meslektaşımız dışında hiçbir hocamız dayanışma tavrı içinde olmadı. Bir vesileyle olan biteni konuşmak durumunda olduklarımız, “Bu işten bir şey çıkmaz” gibi söylemleriyle arkasında durmaya çalıştığımız tutumumuzu küçümsemeyi ve değersizleştirmeyi tercih ettiler. ‘Duyarlı’ görünen bazı akademisyenler ise imzamızı çekmemizin lehimize olabileceği telkinlerinde bulundular.

(Doğrusunu söylemek gerekirse ben, imzalarken bildirinin bu kadar gündem olabileceğini bile tahmin etmemiştim; ama yarattığı etkiden, diğer meslek örgütlerini de teşvik etmesinden duyduğum memnuniyeti gizleyemeyeceğim.)

Sonuçta çoğumuz imzamızı çekmedik ve hakkımızda uyarı cezası verildi. O dönemde bazı üniversitelerde daha ağır cezalar verildiğini de duyuyorduk; bazılarında ise soruşturma bile açılmadığını. Hukuktan bir beklentimiz kalmamış olsa bile ortada cezayı gerektirecek bir durumun olmadığına inandığımız için haliyle itiraz ettik. Hukuki beklentimizin olmamasının haklılığını tasdiklercesine,

koridorda tesadüfen karşılaştığım Ceza Hukuku profesörümüz tarafından nazik denilemeyecek şekilde uyarıldım. Hoca olmanın kendisine verdiği düşündüğü hakla ve yüksek bir tonla kafamın yerinde olup olmadığını soruyordu. Nerelerde ne cezalar verildiğinden haberim yok muymuş, uyarı basit bir cezaymış, eğer itiraz edersem başıma daha neler gelirmiş... O sıralarda başka platformlarda okulumuzdaki birçok hocanın içeriğine katılmasalar dahi metni ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirdiklerini bilmemden mi, yoksa imzacısı olduğum metnin omuzlarıma yüklediğini hissettiğim politik kimliğe saygısızlık olarak gördüğümünden mi bilmiyorum, hocanın tavrını şaşkınlıkla karşıladım. Sadece itiraz etmenin hakkım olduğunu ve cezayı hak edecek bir eylemde bulunmadığıma inandığımı söyleyerek konuyu kapatmak istedim. Fakat hoca, kendisine itiraz edilmesine alışkın ve bu durumu olağan karşılayacak biri değildi. Ha, bu arada, "Ben senin iyiliğin için söylüyorum, sağda solda 'Hoca bana böyle dedi' deme" cümlesini de ihmal etmedi. Oysa burada mesele, niyetin iyi olup olmaması değildi. Daha sonra başka bir hocamızın samimiyetle, itirazımızın komisyona gelmesi üzerine aslında bize ceza vermek istemedikleri halde vermek zorunda kalacak olduklarını söylemesiyle, mesele açıklığa kavuşmuş oldu.

DEKANIN BAĞIRTISI

İdari soruşturma süreci stresli bir şekilde ilerlerken aynı dönemde bir de anne oldum. Hemen ardından yurtdışı burslarına ve üniversitenin Proje Ofisi'nin paylaştığı yurtdışı projesine başvurduğum. Eğitimime bir süre yurtdışında devam etmenin, uzaklaşmanın iyi gelebileceğini düşünüyordum. Aynı dönemde dekanımız değişti. Dekanımız, kendisinden önce de bu koltukta birilerinin oturduğunu, kendisinden sonra da oturacağını, bu nedenle de önemli olanın kendi döneminde neler yapıldığı olduğunu vurgulamıştı. Sahi, bu dönemde neler yapılmıştı?

Fakültemizdeki iki imzacı akademisyen hakkında idari soruşturma açıldı ve haklarında uyarı cezası verildi. Sonra ikisi de ardi ardına ihraç edildi. Bu konuya ilişkin Dekanlık'tan hiçbir açıklama yapılmadı, hukuki ya da manevi hiçbir dayanışma gösterilmedi. İki imzacı da ihraç edildikten sonra duyarlı görünme çabasındaki tüm hocaların stresi, yükü de son bulmuş oldu!

O dekanın koltuğu devralmasından sonra Proje Ofisi'ne sunduğum projem kabul edilip Rektörlük makamı onayını da almış olmasına; danışman ve Bölüm Başkanlığı tarafından da onaylanmış olmasına rağmen Dekanlık makamı tarafından görevlendirmem verilmedi ve projeme ayrılan 20 bin liralık bütçe geri gönderildi, başka bir deyişle yandı.

O dekanın döneminde yine Dekanlık tarafından verilmeyen görevlendirmem nedeniyle Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı

" Aynı dönemde dekanımız değişti. Dekanımız, kendisinden önce de bu koltukta birilerinin oturduğunu, kendisinden sonra da oturacağını, bu nedenle de önemli olanın kendi döneminde neler yapıldığı olduğunu vurgulamıştı. Sahi, bu dönemde neler yapılmıştı? "

(ÖYP) bütçemde hakkım olan, bilgisayar, tez kaynakları ve yurtdışı için yolluk olarak kullanılmak üzere talep ettiğim 8 bin liralık ödeneğim de geri gönderildi, yandı.

Aynı gerekçeyle yurtdışında sağlık güvencemin başlayacağı yedinci aya kadar ben ve ailem sağlık güvencesinden mahrum kaldık.

Dicle Üniversitesi'nden bizden önce ihraç edilen arkadaşlarımızın lojmanları, yani komşu evlerimiz, polis tarafından basıldı; arkadaşlarımız gözaltına alındı ve gözlerimizin önünde Akrep namılı zırhlı araçlar içinde saatlerce bekletildi. Bu durum nedeniyle bursumun başlamasını beklemeden yurtdışına çıkmaya karar verdim. Görevlendirme başvurum bir buçuk ay çeşitli bahanelerle Dekanlık toplantısında değerlendirilmediği dönemde ayrıca kızımın bakımı için ücretsiz izne başvurduğum. Gözaltı operasyonlarının daha bir gün sonrasıydı, hayatım boyunca unutamam sanırım: Dekan beni danışmanımın odasına çağırdı ve o da yanımdayken konuşmak istediğini söyledi; ardından bağırıma başladı: "Sen kim oluyorsun da sağda solda hoca benim görevlendirmemi vermedi, onu şikayet edeceğim, diyorsun? Nasıl benim hakkımda böyle bir izlenim oluşturursun? Ben mi vermedim senin görevlendirmeni?" Dekan, "hem suçlu hem de güçlü" idi. Kahretsin ki çok duygusalım. Bu saldırgan tutum karşısında ağlayarak yanıt vermeye başladım. Başvurumun danışmanım ve bölüm başkanımca onaylandığını, bir tek kendisinin onayından geçmediğini anlattım. O da başka herkesin başvurularının görüşüldüğünü, bir tek benimkinin görüşülmediğini elbette biliyordu; belki de tüm bu bağırıyla bunun üstünü örtmeye çalışıyordu. Dekanımız, bugünler geçtiğinde, gün döndüğünde yüksek ihtimalle kıyasıya eleştirenler kervanına katılacağı OHAL'in ve diktatörlüğün hizmetini bağıra çağıra ifa ediyordu.

Netice itibarıyla bu konuşmayla, daha doğrusu azarlamayla birlikte ilk defa kendimi ait hissedebildiğim Diyarbakır'daki yaşamım da bitti. Bu kadar gurur kırıcı olayın üzerine aynı yerde yeniden çalışacak gücü kendimde nasıl bulabileceğimi düşünüyordum. İhraç olmadan önce de zaten OHAL'in yerel ve çoğunlukla sessiz sedasız uygulayıcıları tarafından harice düşürülmüştüm.

KIZIMA...

Bu yazıyı müsaadenizle, tüm bu yaşananların içine doğmuş kızıma seslenerek bitirmek istiyorum.

Güzel kızım, Royem'im... Sana hamileyken her gün bomba sesleriyle uyandık anneciğim.

" Netice itibarıyla bu konuşmayla, daha doğrusu azarlamayla birlikte ilk defa kendimi ait hissedebildiğim Diyarbakır'daki yaşamım da bitti. Bu kadar gurur kırıcı olayın üzerine aynı yerde yeniden çalışacak gücü kendimde nasıl bulabileceğimi düşünüyordum. İhraç olmadan önce de zaten OHAL'in yerel ve çoğunlukla sessiz sedasız uygulayıcıları tarafından harice düşürülmüştüm."

Selamet Yeşilmen

Ben sana hamileyken Selamet Yeşilmen, Mardin'in Nusaybin ilçesinde, karnında bebeğiyle keskin nişancılar tarafından öldürüldü. Hâlâ gözlerimin önünde onun kanlar içinde yerde yatarken çekilmiş fotoğrafı.

17'sindeki Rozerîn Çukur'un cenazesini, Sur'da öldürülmesinden beş ay sonra teslim ettiler ailesine.

Taybet Ana'nın cenazesi tam bir hafta sokakta kaldı anneciğim. Kaldı da, çocukları, yakınları uyku uyumadı, köpekler annelerinin cenazesini parçalamasın diye.

Eylemlerde insanlar öldürüldü güzel kızım; sevgili Nuriye, Semih, Esra açlığa yatırdılar gencecik bedenlerini.

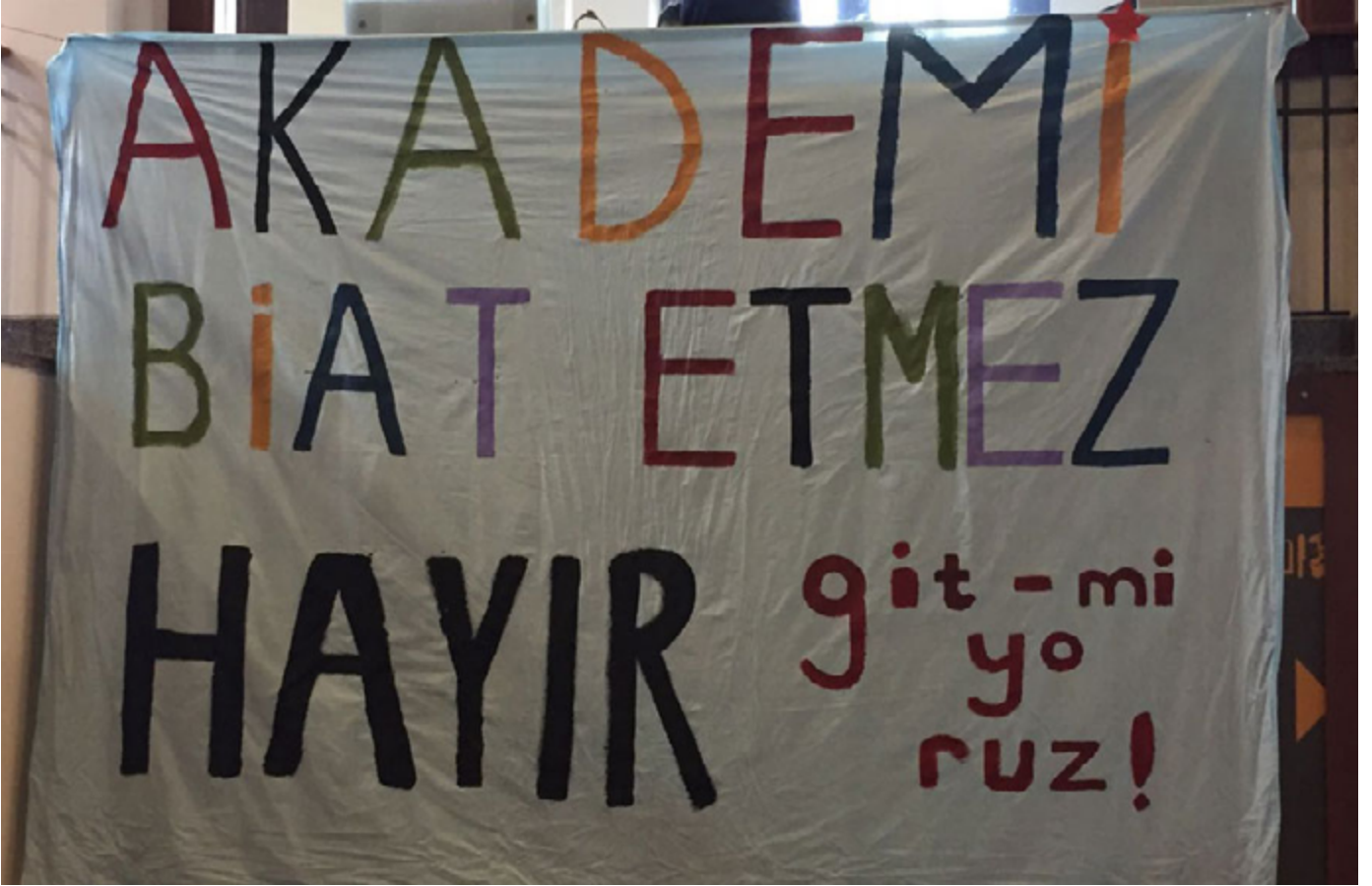
Ben sokağa bile çıkamadım, can taşıyordum anneciğim. Babana da hayatımda ilk defa "Eyleme gitme" dedim. Seni göremezse diye korktum. Ama "Bu Suça Ortak Olmayacağız" dediğimiz bildiriye mutlulukla, gururla imzaladım ve savundum; tıpkı binlerce değerli meslektaşım gibi. Bizimki ne ki, yüzlercesi canından, yüz binlercesi evlerinden, yurtlarından edildi; evladını, yakınlarını kaybetti birçoğu; binlercesi aşından, ekmeğinden oldu.

Güzel kızım, Royem'im... Sana barışın ve adaletin ne kadar önemli olduğunu anlatacağım her fırsatta. Ve bir gün Diyarbakır sokaklarında seninle birlikte söyleyeceğiz avazımız çıktığınca:

Çocuklar inanın, inanın çocuklar,
güzel günler göreceğiz, güneşli günler
motorları maviliklere süreceğiz
güzel günler göreceğiz, güneşli günler

Barış Akademisyeni'nin bir yılı

Tüm bu sürecin bana en temelde öğrettiği “dayanışmayı öğrenmek” diye bir şey olduğu. Öğrenilen bir şeymiş dayanışma ve çoğu insan da bundan bihabermiş. Öğrendim. Bir de, kötülük dayanışmadan daha kolay öğreniliyormuş...

Bu kişisel bir deneyim yazısı. O gözle okumaya başlayın lütfen.

Malum memlekette herkesin gündemi 24 Haziran seçimleri. Ama bazılarımızın başka özel ve genel gündemleri de var... Bir yıl olmuş, oysa bir ömür geçmiş gibi. 28 Haziran 2017'de sarı zarfların elimize ulaşması ve Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü tarafından Barış Akademisyeni olmamızdan ötürü açığa alınmamızı resmen öğrenmemizden bahsediyorum. 11 zarf. Elime ulaşması dediysem mecazi. Zira ben açığa alındığımı telefon eden asistanımdan öğrendim. Oğuz ile bayramın bitmesini fırsat bilip üç günlüğüne biraz kafa dinlemek için Cunda'ya gitmiştik. Yaşadığımız onca şeyden ötürü ruhen çok yorgunduk, bu üç gün iyi

AYŞEN UYSAL

28 HAZİRAN 2018

gelecekti. Henüz otele yeni girmiştik ki telefon çaldı. Arayan asistanımdı. “Hocam size bir zarf var” deyince “aç lütfen, bakalım neymiş?” diye yanıt verdim. Açtı ve ben böylece açığa alınmış olduğumu öğrendim. Sonra da telefonda ağlamaya başladı “benden öğrenmiş olmanızı istemezdim” diyerek. Vicdan meselesi yapmıştı. Ertesi gün, “size vermememiz lazımmış” deyip ondan zarfı geri istediler bu arada :). KHK ile ihraç edilmek beklediğimiz bir şeydi, ama itiraf etmek gerekirse açığa alınmayı falan beklemiyordum, benim için tam bir şok oldu. Yatağa iliştim kaldım. Diğer arkadaşlara da tebligat geldiği bilgisi ulaştı bu arada.

Aslında ben 6 Haziran’da açığa alınmışım da, diğerlerinin işleminin tamamlanmasını beklemiş rektörlük. Bu zaman aralığında, beni çalıştırmaya devam etmek konusunda da bir beis görmemiş üstelik; sınav yapmışım, tez yönetmişim, jüri üyesi olmuşum vs. Mezuniyet törenine katılmışım, açığa alınma kararının altında imzası olan dönemin dekanı, o tarihte o imzayı atmış olduğu halde, yerinden kalkıp özel olarak beni kapıda karşılamış, vs. Aynı dekan tebligattan sonra geçmiş olsun demek için aradığında (WhatsApp üzerinden :)) “karardan haberim yoktu” bile dedi üstelik. En kötüsü de ne biliyor musunuz? Ben onun bu sözlerine inandım. O nedenle, durum ortaya çıktığında da en büyük öfkem ona karşı oldu. Her şey unutuluyor, insan da, hayat da çok tuhaf, ancak onun bu yaptığını asla unutmuyacağım.

Dedim ya, sanki bir ömür geçmiş gibi; çok şey yaşandı, acılar, mutluluklar, dayanışma, vs. “Bu suça ortak olmayacağız” bildirisinin kamuoyuyla paylaşılmasından sonra maruz kaldığımız baskı ve şiddetten hareketle günlük tutmaya başlamıştım, ama açığa alındıktan bir süre sonra bıraktım yazmayı. Her şeyin anlamsızlaştığı bir süreç yaşadım, günlük tutmayı bırakmam da o sürece denk düştü. Şimdi bazı yaşananları unuttum, keşke gün gün devam etseydim yazmaya. Bazı insanların yaptıklarını hiç unutmak istemiyorum zira. Yaşananlar mutlaka ve mutlaka tarihe not düşmeli diye düşünüyorum. Sadece yargılamalar değil, aynı zamanda her birimizin tek tek yaşadığı, yaşamımızı altüst eden, iz bırakan deneyimler. İnsanın kötülüğüne dair her şey. Aynı zamanda iyiliğine de dair elbette.

Ben bu bir yılı en çok “emeğe saygısızlık” olarak yaşadım. Akademik faaliyetler ve akademi anlamsızlaştı, ilkeler anlamsızlaştı... Kitap, makale yayınlayacağım da ne olacak? Bunca yıl derslerimi titizlikle anlattım da ne oldu? Bu tür düşünceler zihnimi kapladı. Yıllarca, olanağım olduğu halde, tez danışmanlıklarımı, derslerimi bırakmamak, ak-satmamak için uzun süreli yurtdışında bir araştırma merke-zine/üniversiteye gitmedim. Sonuç? Düşünün ki, derslerine girmeyen, girip de kızını ya da gezdiği yerleri anlatan, belki

“ Her şeyin anlamsızlaştığı bir süreç yaşadım, günlük tutmayı bırakmam da o sürece denk düştü. Şimdi bazı yaşananları unuttum, keşke gün gün devam etseydim yazmaya. Bazı insanların yaptıklarını hiç unutmak istemiyorum zira. Yaşananlar mutlaka ve mutlaka tarihe not düşmeli diye düşünüyorum. Sadece yargılamalar değil, aynı zamanda her birimizin tek tek yaşadığı, yaşamımızı altüst eden, iz bırakan deneyimler. İnsanın kötülüğüne dair her şey. Aynı zamanda iyiliğine de dair elbette.. ”

" Öğrenciler mağdur oldu. Dersi başkasına aktarmalarını rica ettim. Buna karşılık verdikleri yanıt çok ama çok kıymetli: "Hayır aktaramayız, bu ders sizin, kimse veremez. Öğrencilerden mızızlananlar olacaktır, ancak onların da bazı bilim insanlarının ne kadar zor koşullarda işlerini yaptıklarını öğrenmeleri, görmeleri lazım. Dünya burada onların yaşadıkları kadar toz pembe değil. Bunu idrak etmeleri gerekir". "

doktoradan beri gazete köşe yazısı dışında bir şey okuyup yazmayan akademisyenleri eleştirirken, bir gün bakıyorsunuz onlar kalıyor ve akademinin belki de en parlak isimleri kapı dışarı ediliyor. Siz ne hissedersiniz? Anlamını yitirmez mi? Yine düşünün ki, yetiştirilmesi gereken acil işlerimi ancak ofis kapımı kilitleyerek yapabiliyordum, çünkü öğrencilerim, asistanlarım, meslektaşlarım odamı boş bırakmazdı. Açığa alınmamdan sonra içlerinden çok azı yanımda durmaya devam etti, aradı veya sordu. O zaman dönüp geçmiş 12 yılınızı sorguluyorsunuz. Özel hayatınızdan, ailenizden, arkadaşlarınızdan, kısacası hayattan çaldığınız zamana üzülyüyorsunuz. İntihal yapan, önünü ilikleyerek bir yerlere gelenler ödüllendirilirken, sizin onca emeğiniz bir kalemde silinip atılıyor. Doktora tezimi yazarken günde 14 saat çalışırdım. Arkadaşlarımla buluşmak için zaman ayıramadığımdan, konuşma ihtiyacımı karşılamak için karşıdaki hekimden randevu alıp muayeneye giderdim. Tüm bu akademik çalışmaların hangi koşullarda, ne gibi zorluklarla yapıldığını düşünebiliyor musunuz? Üstelik de kendisinin bile yazmadığı tezlerle yürüyüp giden onca 'akademisyen' varken! Bunları yaşamak psikolojik olarak çok ağır. Dürüstçe itiraf etmek gerekirse, Dokuz Eylül Üniversitesi'ni hiçbir zaman üniversite gibi görmedim, bana göre orası herhangi bir devlet dairesiydi. Çalışanlarının büyük bölümünün benim için herhangi bir bakanlığın çalışanlarından hiç farkı yoktu. Hani hep konuşulur ya da bizzat görürsünüz ya, önündeki bilgisayarda fal bakarak mesaisini tamamlayan devlet memuru, işte o modelden! Bilimle en ufak bir ilgisi olmayan ama ayak oyunlarının bolca olduğu çok sayıda yerden biri işte...

Çalıştığınız ortam böyle olunca tatmini başka yerlerde arıyorsunuz. Ben de ilişkilerimi en başından beri yurtdışındaki üniversiteler ile yurtiçindeki az sayıda birkaç üniversite ile inşa etmiştim. Açığa alınmamdan en çok da bu ilişkiler zarar gördü. Açığa alınmamı izleyen günlerde Fransız Siyaset Bilimi Kongresi'nde yapmam gereken konuşmalar ve toplantılar vardı, oraya gidemedim. Daha önemlisi, bir yıl önceden planlanmış, sözleşmesi imzalanmış, tanıtımı yapılmış, üniversitenin resmi web sitesinde yayınlanmış, dersi seçen öğrencileri belli bir dersim vardı İsviçre'nin Fribourg Üniversitesi'nde. Gidip o dersi vermem mümkün olmadı. Öğrenciler mağdur oldu. Dersi başkasına aktarmalarını rica ettim. Buna karşılık verdikleri yanıt çok ama çok kıymetli: "Hayır aktaramayız, bu ders sizin, kimse veremez. Öğrencilerden mızızlananlar olacaktır, ancak onların da bazı bilim insanlarının ne kadar zor koşullarda işlerini yaptıklarını öğrenmeleri, görmeleri lazım. Dünya burada onların yaşadıkları kadar toz pembe değil. Bunu idrak etmeleri gerekir". Türkiye'de bu durumu görmeyen, görmek istemeyen o kadar çok mes-

lektaş, öğrenci, vs. var ki! Onların bu aymazlığına karşılık İsviçre'deki meslektaşlarımdan aldığı bu yanıt çok anlamlı ve çok kıymetli. Bunlar ilk anda aklıma gelen örnekler, başkaları da var. Hani bazıları çok milliyetçi geçiniyor ya, onların milliyetçilikleri sloganın ötesinde bir şey değil. Bakın sadece benim örneğimde bile, Türkiye'ye dair nasıl bir fikir oluşturdular yurtdışında. Yabancı meslektaşlarımız aylarca pasaportlarımızın nasıl iptal edilmiş olabileceğini, nasıl yurtdışına çıkamadığımızı anlamakta zorlandılar. Bu yaşananlar karşısında, ilişkide olduğumuz bu yabancı üniversitelerin yöneticilerinin, öğretim üyelerinin ve öğrencilerinin gözünde nasıl bir Türkiye resmi oluşmuştur sizce?

Fransa'daki, İsviçre'deki arkadaşlarımdan çok tedirgin oldular ve dayanışmanın en mükemmel örneklerini sergilediler. Destekleri konusunda haklarını ödeyemem. Onlar bunu yaparken, bırakın başka şehirdekileri, İzmir'dekilerin çoğundan bir ses çıkmadı, meseleyi idrak etmekten bile uzak kaldılar. Bir gün İzmir'den Ankara'ya giderken uçağın kapısında aynı üniversiteden bir profesörle karşılaştım. Aynı zamanda aynı kadro ilanı ile profesör olduğumuz, birçok defa aynı jürilerde yer aldığımız biri kendisi. Beni görünce kafasını çevirdi, görmemezlikten geldi. Zaten açığa alınmamızdan sonra telefon bile etmemişti. Bu anekdot yaşananların çarpıcı bir resmi aslında. Kıyırık görev hesapları, küçük hesaplar için açığa alınmamız karşısında bayram edenleri, vs. mi ararsın, ne ararsan var. Onların bir önemi yok elbet. Zaten biliyoruz ne olduklarını ve aynı dünyayı paylaşmıyorduk. Her üniversitede bolca var bu tür insanlardan. Ama beni en çok yaralayan fakültede çok yakınımda görünenlerin bu süreçteki tutumları oldu. Sadece kendi dertlerine düştüler. Bunu açıkça dillendirmeseler de, tedirgin oldular, kendilerine bir şey olmasından korktular. Bugünlerde de yerime birinin alınması için ön ayak oluyorlarmış :).

Çok güzel şeyler de oldu. Tüm bu sürecin bana en temelinde öğrettiği "dayanışmayı öğrenmek" diye bir şey olduğu. Öğrenilen bir şeymiş dayanışma ve çoğu insan da bundan bihabermiş. Öğrendim. Bir de, kötülük dayanışmadan daha kolay öğreniliyormuş...

" Çok güzel şeyler de oldu. Tüm bu sürecin bana en temelde öğrettiği "dayanışmayı öğrenmek" diye bir şey olduğu. Öğrenilen bir şeymiş dayanışma ve çoğu insan da bundan bihabermiş. Öğrendim. Bir de, kötülük dayanışmadan daha kolay öğreniliyormuş..."

Türkiye'den kimler, neden göç ediyor?

Göçmenler ile yaptığım mülakatlar sırasında hep aynı şeyi düşünüyorum ve şu soruyu kendime soruyorum "Bu insanların buralarda ne işi var; neden göç ettiler, ne istiyorlar?"

Böyle bir yazı kaleme alma fikri uzun zamandır aklımda olmasına rağmen hep bir gün yazarım diye erteliyordum. Fakat, mevcut iktidarın uygulamakta olduğu politikalara karşı seslerini yükseltmeye çalışanlara, AKP Genel Başkanı & Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın "Bazılarının Türkiye'nin artık yaşanmaz bir yer haline geldiğini ve yurtdışına gitmeyi söylediğini duyuyorum. Bunların bilet paralarını verip göndermek lazım. Bu insanlar Türkiye'ye yük" sözleri sonrası artık yazmanın şart olduğunu düşünmem ile ortaya çıktı bu yazı. Türkiye kamuoyunda fazla tartışılmayan veya görmezden gelinen ama ilerleyen yıllarda Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan Suriyeli veya diğer göçmenlerden daha çok, Türkiye'nin canını acıtacak, son yıllarda ülkeyi terk etmek zorunda kalan veya terk etmeyi

ALİSAİT YILKIN

13 NİSAN 2018

düşünen Türkiyeli eğitimli göçmenler sorununa karşı acil bir politika geliştirilmesi gerektiği kanaatindeyim.

Eylül 2017 tarihinden beri, doktora eğitimi için Almanya'da bulunuyorum. Yüksek lisans ve doktora tez araştırmam için daha önceki yıllarda da Avrupa'nın çeşitli kentlerinde bulundum. Fakat ilk kez bu kadar, toplumun her kademesinden, "eğitimli insan"ın Avrupa ülkelerine doğru göç etmeye çalıştığını görüyorum. Sosyoloji alanında araştırma yapan bir doktora öğrencisi olarak geçirdiğim altı aylık dönemde kendi gözlemlerim ve de görüşme yapmış olduğum insanlardan edindiğim bilgilere göre, son üç yıl içerisinde, özellikle 16 Nisan 2017'de yapılan referandum sonrası, Türkiye'den hiç de azımsanmayacak sayıda eğitimli insan yurtdışına göç etmeye başladı. Bana göre, son yıllarda ülkeden göç edenleri altı kümeye ayırmak gerekiyor çünkü böyle bir ayırım yapmak "sadece belli bir zümre gidiyor" görüşünü de geçersiz kılmamıza yardımcı olacaktır.

MİLYONER GÖÇMENLER

Güney Afrika merkezli araştırma şirketi New World Wealth'ın yaptığı bir araştırmaya göre, 2015 yılı içerisinde 6 bin Türk milyoner Türkiye'yi terk etmiş. Milyoner göçmenlerin Türkiye'den göç etme nedenlerine baktığımız zaman, 1 Kasım 2015 Genel Seçimleri öncesi Türkiye'de yaşanan siyasi ortamın belirleyici olduğu görülüyor. Hatırlanacağı üzere, 7 Haziran Genel Seçimleri sonrası yapılan "istikşafi" görüşmelerden bir sonuç çıkmaması nedeniyle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan erken seçim kararı almıştı. Yapılan araştırmalara göre, Türkiye'den göç edenlerin oranı, 16 Nisan 2017'de yapılan referandum sonrası daha da artmıştır. Açık kaynaklardan elde edilen bilgilere göre, göç etmek zorunda kalan milyoner göçmenler(in) daha çok liberal bir dünya görüşüne sahip oldu(kları)ğu görülmektedir. Almanya'da mülakat yaptığım iş insanları da açık kaynaklardan edilen bu bilgileri desteklemektedir. Örneğin, mülakat yaptığım bir iş kadını liberal bir siyasi görüşü olduğunu, Türkiye'de bir hukuk sisteminin kalmadığını, ülkede iş yapmasının artık imkansız olması nedeniyle, Türkiye'de faaliyette olan şirket ve gayri menkullerini satarak işlerini Almanya'dan sürdürme kararı aldığını belirtmişti. Bu göçmenlerin büyük bir çoğunluğu, vize, çalışma ve oturma izni vesaire işlerde kolaylık sağlayan Batı Avrupa ülkelerini tercih etmektedir.

İMZACI GÖÇMENLER

İkinci göçmen kümesinde "Bu Suça Ortak Olmayacağız" adlı bildiriye imza atmalarından dolayı işlerini kaybeden

veya kaybedeceğini düşünenler bulunuyor. Bu kategoride yer alan göçmen sayısı çok azdır çünkü bu grubun içerisinde yer alanların önemli bir bölümü zaten iptal edilen pasaportlar nedeni ile yurtdışına çıkamamaktadır. Bu kümeye, sol yelpazede siyaset yapan, çeşitli STK'larda çalışan ve de mevcut iktidara muhalif olanları da ekleyebiliriz. Bu çatı içerisinde yer alanların büyük çoğunluğu, 15 Temmuz hadisesi sonrası AKP hükümeti tarafından çıkartılan KHK'lar ile işlerini kaybeden veya kaybedeceğini düşünenler ile mevcut iktidara muhalif olduğunu ve de bunun sonunda da belli cezai yaptırımlar ile karşılaşacağını düşünenlerden oluşmaktadır. Bu göçmenlerin hedef ülke olarak Almanya'yı, özellikle Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'ni, tercih ettikleri görülmektedir. Neden Almanya ve de Kuzey Ren Vestfalya bölgesi? Çünkü, bu durum bu kategoride yer alan göçmenler için çeşitli Alman vakıfları ile üniversitelerinin finansal destek sağlamasından kaynaklanmaktadır. Bu üniversite ve vakıfların büyük bölümü Kuzey Vestfalya bölgesinde faaliyet göstermektedir. Ayrıca, bu eyaletin diğer bir özelliği ise, hem bölge insanının göçmenlere karşı hoşgörülü olması hem de göçmenlere karşı her zaman pozitif ayırmacı bir siyaset izleyen SPD'nin (Almanya Sosyal Demokrat Partisi) kalesi konumunda olmasından kaynaklanmaktadır.

CEMAATÇİ GÖÇMENLER

Bu kategoride yer alan göçmenlerin büyük çoğunluğu, 15 Temmuz 2016 tarihinden vuku bulan "askeri kalkışma" sonrası ülkeyi terk edenlerden oluşuyor. Bu kümede yer alan göçmenler, uzun bir süre Hizmet Hareketi fakat, 15 Temmuz hadisesi sonucunda Paralel Devlet Yapılanması veya Fetullahçı Terör Örgütü olarak tanımlanan ve bu örgütlenme ile yakın veya sempati düzeyinde ilişki içerisinde olan insanlardan oluşmaktadır. Öte yandan, bana göre, bu göçmen kümesini de kendi içerisinde ikiye ayırmak faydalı olacaktır. Çünkü, örgütlenme içerisinde aktif olarak yer alıp ve de verilen emir ve görevleri yerine getirenler ile sadece sempati düzeyinde ilişkisi olan veya bu yapının okul, vakıf, şirket gibi kurumlarında çalışan insanlar farklı güdülere sahiptir. Medyaya yansıyan haberlere göre, örgütlenme içerisinde aktif olarak yer alanların 15 Temmuz 2016 tarihini takip eden günlerde Türkiye'yi terk ettiği bilinirken, cemaat ile yakın bir ilişki içerisinde olmayanların ise, daha çok ülkede ilan edilen OHAL'den sonra ülkeyi terk etmeye başladığını görülmektedir. Bu göçmenlerin göç etme nedenlerine baktığımız zaman Türkiye'de bir daha iş bulamayacaklarını düşünmeleri ve de toplum tarafından dışlanmaları başta gelen nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kümede yer alan göçmenler, Türkiye ile sınır komşusu olması nedeniyle ilk etapta Yunanistan'a göç etmektedirler. Cemaatçi göçmenler kümesine, ilerleyen günlerde diğer İslami cemaat mensuplarının da katılması

" Medyaya yansıyan haberlere göre, örgütlenme içerisinde aktif olarak yer alanların 15 Temmuz 2016 tarihini takip eden günlerde Türkiye'yi terk ettiği bilinirken, cemaat ile yakın bir ilişki içerisinde olmayanların ise, daha çok ülkede ilan edilen OHAL'den sonra ülkeyi terk etmeye başladığını görülmektedir. Bu göçmenlerin göç etme nedenlerine baktığımız zaman Türkiye'de bir daha iş bulamayacaklarını düşünmeleri ve de toplum tarafından dışlanmaları başta gelen nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır "

muhtemeldir. Örneğin, Furkan Vakfı'nın Zeytin Dalı askeri harekâtına karşı çıkması ve vakfın başkanı Alparslan Kuytul ile vakfın diğer üyelerin tutuklanması sonrasında yaşanan gelişmeler de bunun ipuçlarını vermektedir.

BELEŞÇİ GÖÇMENLER

Bu çatı içerisinde yer alan göçmen profiline baktığımız zaman, Türkiye'de bir yüksek lisans programına kayıtlı olan ve ülkede yaşanan kargaşa ortamından yararlanmaya çalışan göçmenler olduğu görülüyor. Bu kümeleme içerisindekilere kaba tabirle, siyaset biliminde "free rider" (beleşçi) tabiri kullanılmaktadır. Bunlar başta Almanya, Fransa, Belçika ve İngiltere gibi ülkelerdeki üniversitelerin ilan etmiş olduğu "Tehlike Altındaki Akademisyenler" adlı burslara başvurup "hayatı tehlikem vesaire var" iddiası ile göç edenlerdir. Bu grupta yer alanlar, imzacı göçmenler kümesinde yer alanlar tarafından çok eleştirilmekte ve fon sağlayan üniversite veya vakıflara şikayet edilmektedir. Çünkü, onlara göre, gerçekten ihtiyacı olan akademisyenler bu finansal desteklerden yararlanamamaktadır.

GAYRİMÜSLİM GÖÇMENLER

Beşinci göçmen kümesinde gayrimüslim göçmenler yer alıyor. Türkiye'de yaşayan gayrimüslim toplumlara bakıldığında zaman Ermeni, Rum ve Yahudi toplumlarının isimlerinin daha çok öne çıktığı görülüyor. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) etnik bazda bir sayım yapmadığı için Türkiye'de yaşayan gayrimüslim sayısı tam olarak bilinmemektedir. Öte yandan, açık kaynaklardan edinilen bilgilere göre, halihazırda ülkede yaklaşık olarak 14 bin Yahudi, 5 bin Rum ve 55 bin Ermeni'nin yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu toplumlara mensup göçmenlerin, özellikle 2013 yılında yaşanan Gezi Olayları sonrası, ülkeyi yavaş yavaş terk etmeye başladığı görülmektedir. Bu insanların da diğer göçmen kümelerindekilerle aynı endişeleri taşıdıkları için göç ettikleri söylenebilir. Göç ettikleri ülkeler ise ağırlıklı olarak Fransa ve İspanya gibi ülkelerdir.

ENDİŞELİ MUHAFAZAKAR GÖÇMENLER

Son üç yıl içerisinde Türkiye'den en fazla göç edenlerin bulunduğu kümedir. Bu kümelemede bulunanların ortak özellikleri, diğer kategorilerde olduğu gibi, üniversite mezunu, iyi derecede bir yabancı dil bilenlerden oluşmasıdır. Ayrıca, bu göçmenlerin Türkiye'de iyi bir gelir ve statü sahibi olduklarını da ekleyebiliriz. Bu kümenin öne çıkan diğer en önemli özelliği ise; liberal muhafazakar veya muhafazakar demokrat olarak tanımlayabileceğimiz bir dünya görüşüne

sahip insanlarda oluşmasıdır. Esasında, bu çatı içerisinde yer alanları “endişeli muhafazakar göçmenler” olarak tanımlamak daha doğru olacaktır.

Yaptığım mülakatlar sonrasında, bu çatı içerisinde yer alanların ağırlıklı olarak Anadolu'nun ücra köşelerinden üniversite eğitimi için Türkiye'nin büyük şehirlerine gelmiş, aileden bir maddi destekleri olmayan göçmenler olduğu ortaya çıkmaktadır. Aşağı yukarı bu kümede yer alanların, en azından benim görüşme yaptıklarım içinde, büyük bir çoğunluğun 7 Haziran 2015 Genel Seçimi'ne kadar mevcut AKP iktidarını destekledikleri görülmektedir. Peki mevcut iktidarı son yıllara kadar destekleyen bu insanlar neden göç etti veya etmeye devam ediyor? Bunun temel nedeni hemen hemen hepsinin, bir KHK veya benzeri bir yolla işlerini kaybedeceklerini düşünmeleridir. Yukarıda da belirttiğim gibi, bu insanların büyük bir çoğunluğu muhafazakar bir dünya görüşüne sahip göçmenlerden oluşmaktadır. Örneğin, mülakat yaptığım Türkiyeli bir göçmen “Türkiye’de cuma namazlarına gitmiyordum çünkü FETÖCÜ olarak anılmaktan çok korkuyordum” demişti. İstisnai durumlar olmasına rağmen, göç edilen ülkelerde kanun önünde eşitlik, hukukun üstünlüğü gibi evrensel kavramların yerleşmiş olması nedeniyle, Türkiyeli göçmenler için, başta Almanya olmak üzere, Avrupa ülkeleri birer çekim merkezi haline dönüşmüştür. Ayrıca, bu eğitilmiş göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde de, en azından Almanya için söyleyebiliriz, tabiri caizse el üstünde tutulduklarını söyleyebiliriz. Çünkü bu insanlar hem ucuz işgücü olarak görülür hem topluma entegre olmaları çok kolaydır. Elimizde net bir sayı olmamasına rağmen, Almanya’ya son üç yıl içerisinde gelen Türkiyeli göçmen sayısının 5 ile 7 bin arasında olduğu tahmin edilmektedir.

Öte yandan, son dönemde göç eden göçmenleri çok büyük sıkıntılar beklemektedir. Çünkü, 1960'lı ve 1970'li yıllarda göç edenler ile yakın zamanlarda göç edenler arasında bir çatışma yaşanması kaçınılmazdır. Özellikle medya ve mevcut iktidarın yönlendirmesi sonucunda daha önce göç edenler, yeni gelen göçmenlere kötü gözle bakmaya başlamıştır. Örneğin, geçtiğimiz günlerde buna benzer bir olay bankada hesap açtırmak için uğraştığımda başıma geldi. Bankada çalışan kadın, sonradan Türkçe bildiğini öğrendim, Türkçe bildiği halde benimle Türkçe konuşmadı. Başka bir iş için tekrar aynı bankaya gittiğimde ise, Türkçe konuştu. Benimle neden daha önce Türkçe konuşmadığını sordüğümde "ilk karşılaştığımızda benim FETÖCÜ olduğumu düşündüğünü" söyledi. Acaba FETÖCÜ olup olmadığımı nasıl karar verdi? Zaten, bu ve buna benzer ufak çaplı olaylar da medyaya yansımaya başlamıştır. Korkarım ilerleyen zamanlarda, özellikle seçim propaganda dönemlerinde, Türkiye kökenli göçmenler arasında istenmeyen daha büyük olayların yaşanması kaçınılmaz olacaktır. Ayrıca, yaşanacak muhtemel olaylar sonrası, göç alan ülke nezdinde de göçmen karşıtı siyasi partilerin yükselişi daha da hızlanacaktır. Bana göre, şu an halihazırda Türkiye'nin bir problemi olarak yorumlayacağımız bu göç dalgası, ilerleyen zamanlarda göçmen kabul eden ülkeler için de büyük bir problem olmaya başlayacaktır.

Özetlemek gerekirse, 10 yıla yakın bir süredir "göç" olgusuna kafa yoruyorum ama ilk defa bu kadar hem eğitilmiş hem de Türkiye toplumunun bütün katmanlarında insanların ülkeden göç ettiğini veya göç etmeye çalıştığını görüyorum. Bu göçmenler ile yaptığım mülakatlar sırasında hep aynı şeyi düşünüyorum ve şu soruyu kendime soruyorum "Bu insanların buralarda ne işi var; neden göç ettiler, ne istiyorlar?" Anadolu'da "şapkayı önümüze koyup düşünmek lazım" diye çok güzel bir atasözü vardır. Türkiye kamuoyunun ve de ülkedeki karar vericilerin en kısa zamanda şapkayı önlerine koyup düşünmeleri gerekiyor ve de göç eden veya etmeyi planlayanlar için acil bir politika geliştirilmeli. Eğer hızlıca bir politika geliştirilmezse Türkiye'nin ruhunu, gücünü ve de vicdanını kaybeden bir ülke haline gelmesi an meselesidir.

"Özetlemek gerekirse, 10 yıla yakın bir süredir "göç" olgusuna kafa yoruyorum ama ilk defa bu kadar hem eğitilmiş hem de Türkiye toplumunun bütün katmanlarında insanların ülkeden göç ettiğini veya göç etmeye çalıştığını görüyorum. Bu göçmenler ile yaptığım mülakatlar sırasında hep aynı şeyi düşünüyorum ve şu soruyu kendime soruyorum "Bu insanların buralarda ne işi var; neden göç ettiler, ne istiyorlar?" Anadolu'da "şapkayı önümüze koyup düşünmek lazım" diye çok güzel bir atasözü vardır. Türkiye kamuoyunun ve de ülkedeki karar vericilerin en kısa zamanda şapkayı önlerine koyup düşünmeleri gerekiyor"

Ya geriye kalan akademisyenler...

Akademisyenlerin konularında ne kadar yetkin olduklarının artık hiçbir önemi yok. Her an, yerlerinin başka biri tarafından doldurulabileceğinin farkındalar. Üniversite yönetimi için kalite önemli değil, o derse herhangi birinin girmesi yeterli. Bir üniversitede kadrolu çalışıp, geleceğini öngörebildiğin ve zihinsel enerjini derslerine, akademik yayın ve çalışmalarına verdiğin günler çok gerilerde kaldı.

271 kelime, 11 Ocak 2016 tarihinde yan yana geldi ve “Barış İçin Akademisyenler İnisyatifi” adı altında, “Bu suça ortak olmayacağız” denildi.

271 kelime ile aralarında, zamanında derslerini heyecanla takip ettiğim, yazılarımda, kitaplarına referans verdiğim, kimileri yakın arkadaşım olan ve sabahlara kadar keyifli sohbetler yaptığım, tez danışmanı olduğum ya da jürisinde bulunduğum insanlar, bir günde, “aydın müsveddeleri”, “akademik terörün aktörleri”, “alçak” ve “kanlarında düş alınması gereken” insanlara dönüştüler.

Ve 271 kelime ile 5 Aralık 2017 tarihinde, TMK’nin 7/2 maddesi üzerinden “terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yön-

HAKKI YIRTICI

27 ARALIK 2017

temlerini meşru gösterecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapmaktan” yargılanmaya başladılar.

Bu 1128 insana artık, sadece “imzacı” deniliyor ve ne için imza attıkları unutuldu, unutturuldu.

Bu konuyla biraz olsun ilgilenen herkesten tek ricam, basında çıkan yanlış ve ikinci el haberler yerine, merak edip, “ama”sız bir şekilde bildiri metnini okumaları.

Ya geriye kalan, şu ya da bu nedenle imza atmayan, 155 bin akademisyene ne oldu, onlar ne yapıyorlar?

YÖK’ün 2016 yılı verilerine göre, son 14 yılda akademisyen sayısı, yüzde 100’den fazla artmış ve 70 bin 12’den, 155 bin 216’ya çıkmış. Bu artışta, hükümetin “her ile bir üniversite” politikası ve her yıl yenileri açılan vakıf üniversitelerinin katkısı büyük. Ancak burada bir kısır döngü var; her açılan yeni üniversite ile beraber, öğrenci sayısı da doğru orantılı olarak hızla artıyor ve yetişmiş akademisyen ihtiyacı sürekli büyüyor.

Sorunun ciddiyetini anlayabilmek için, “akademisyen sayımız yüzde 100 arttı” diye övünmeyi ve kendi içimizdeki rakamlara bakmayı bırakıp, diğer ülkelerle bir karşılaştırma yapalım.

ABD’de her yıl 61 bin, Rusya’da 27 bin, Almanya’da 25 bin, Japonya ve İngiltere’de ise 17 bin doktora öğrencisi mezun olurken, Türkiye’de bu rakam 4 bin 500 ve asıl ihtiyacın 15 bin olduğu söyleniyor; yani, bu sayının en az üç katına çıkması gerekiyor. Ülkelerin nüfusuna göre, doktora yapmış insan sayısına bakıldığında ise durumun vahameti daha da iyi anlaşılıyor: Çin’de, her bin kişi başına 2.2, ABD’de 1.7, Avrupa Birliği’nde 1.5 doktora mezunu düşerken, Türkiye’de bu oran sadece 0.4.

Lütfen biraz daha sabredin, kısa bir süre daha sayılar üstünden gideceğim ama bu sefer vurgunun yönünü nicelikten, niteliğe doğru çevirerek.

Bir akademisyen, öyle hemen, kolayca yetişmiyor. Lisans (4 yıl), yüksek lisans (2 yıl) ve doktora (4 yıl) eğitimi ile 10 yıl gerekiyor ki, özellikle de doktora süreci, aslında ek süreler ve uzatmalar ile yaklaşık 12 – 13 yılı bulur. Özgün bir doktora tezi yazmak kolay değildir. Fikirlerinizin zihninizde olgunlaşmasına, argümanlarınızın güçlenmesine ve literatüre hakim olmanıza çoğu zaman 4 yıl yetmez. Bu rakamların üstüne, doçent olmak için gereken ders verme deneyimi, çalışma ve yayın için bir 5 yıl ve profesör olmak için de, bir

“ Bir akademisyen, öyle hemen, kolayca yetişmiyor. Lisans (4 yıl), yüksek lisans (2 yıl) ve doktora (4 yıl) eğitimi ile 10 yıl gerekiyor ki, özellikle de doktora süreci, aslında ek süreler ve uzatmalar ile yaklaşık 12 – 13 yılı bulur. Özgün bir doktora tezi yazmak kolay değildir. Fikirlerinizin zihninizde olgunlaşmasına, argümanlarınızın güçlenmesine ve literatüre hakim olmanıza çoğu zaman 4 yıl yetmez. Bu rakamların üstüne, doçent olmak için gereken ders verme deneyimi, çalışma ve yayın için bir 5 yıl ve profesör olmak için de, bir 5 yıl daha ekleyin. İşte karşınıza, en az 20 yılın sonunda, 50’li yaşlarına gelmiş, fikirleri ve verdiği dersleri olgunlaşmış, ulusal ve uluslararası yayınlar yapmış, yüksek lisans ve doktora tezleri yönetmiş, jürilerde bulunmuş nitelikli bir akademisyen ancak çıkabiliyor.”

5 yıl daha ekleyin. İşte karşınıza, en az 20 yılın sonunda, 50'li yaşlarına gelmiş, fikirleri ve verdiği dersleri olgunlaşmış, ulusal ve uluslararası yayınlar yapmış, yüksek lisans ve doktora tezleri yönetmiş, jürilerde bulunmuş nitelikli bir akademisyen ancak çıkabiliyor.

YÖK'ün listesine göre, Türkiye'de, 6 Mayıs 2015 tarihi itibarı ile 109'u devlet, 84'ü ise vakıf olmak üzere 193 üniversite bulunmaktaydı. 15 Temmuz 2016'dan sonra vakıf üniversitelerinin sayısı 69'a düştü ve bu üniversitelerde çalışan 2 bin 808 akademisyen işsiz kaldı. Son bir yılda, çıkarılan 6 KHK ile ise 117 farklı üniversiteden 5 bin 247 akademisyen ihraç edildi. Maalesef, kaçının kendi alanlarında tekrar iş bulabildiğini, kaçının mesleklerinden vazgeçip, geçinebilmek için başka işlere yöneldiği bilinmiyor.

Bugün, esas olarak, akademik dünyada yaşanan depremin, ağırlıklı olarak siyasi boyutu konuşuluyor; ama bunun sosyo-kültürel bir boyutu da olduğu ve toplumda üniversitelere ve akademisyenlere bakışın nasıl bir dönüşüm geçirdiği gerçeği pek ele alınmıyor. Televizyonda, sosyal medyada çıkan haberlerde, akademisyenlere yönelik suçlamalar arttıkça, bir zamanların saygın mesleği artık kuşkulu bir hale geldi. Bunun doğal bir uzantısı olarak da, toplum nezdinde eleştirel düşünce değersizleşti; bir konuyu derinlemesine bilmek anlamsızlaştı. Artık herkes, her konuda, iki satır okuyunca, kendini uzman sanıyor ve o konuda ahkam kesmekte bir sorun görmüyor. Asıl cehalet, bilmemek değil, bilmediğinin farkında olmamaktır.

Kendi deneyimlerimden biliyorum; elinde şimdiye kadar yaptığın çalışmaları içeren kalın bir dosya ile özel bir üniversitenin rektörünün ya da dekanının karşısına çıkan bir akademisyene, şimdiye kadar neler yaptığından önce ilk sorulan, FETÖ'cü ya da imzacı olup olmadığı. O sırada, karşısındaki meslektaşına yaptığı pervasızca saygısızlığın ya farkında değiller ya da buna aldırıyorlar.

Bundan bir yıl önce, bana bu soruyu soran bir dekana, neden imzacıları işe almadıklarını sorduğumda, verebildiği tek cevap, "prensip olarak" oldu. Kötü reklam olmasından korkuyorlar. Ne de olsa işin içinde ticaret var, müşteri var, müşterinin parasını ödeyen aileler var. Sistemle uyumlu olmak lazım; çünkü eğitim sektöründe rekabet büyük, pastadan pay kapmak isteyen üniversite sayısı ise çok fazla.

Marx, zamanında ne demişti? Üretim araçlarına sahip olanlar (bu, ha fabrika olmuş, ha üniversite, fark etmez) ile olmayanlar (bu noktada, entelektüel proletarya demek daha doğru) arasındaki ilişki her zaman sömürü sistemine dayanır. Kapitalizmin kuralı ne idi? Masrafları kıs, kârı maksimize et.

"Kendi deneyimlerimden biliyorum; elinde şimdiye kadar yaptığın çalışmaları içeren kalın bir dosya ile özel bir üniversitenin rektörünün ya da dekanının karşısına çıkan bir akademisyene, şimdiye kadar neler yaptığından önce ilk sorulan, FETÖ'cü ya da imzacı olup olmadığı. O sırada, karşısındaki meslektaşına yaptığı pervasızca saygısızlığın ya farkında değiller ya da buna aldırıyorlar."

Üniversiteler, rekabet arttıkça, genelde birbirlerine benzeme eğilimindedir. Nitelik, çoğu zaman niceliğe kurban ediliyor.

Akademisyen başına düşen öğrenci sayısı, rekabet arttıkça, sürekli maksimize, eğitim için kullanılan mekanın metrekare cinsinden miktarı ise sürekli minimize ediliyor. Üniversitelerin kütüphaneleri göstermelik, sosyal imkanları ise ya hiç yok ya da yetersiz. Hangi akademisyene sorsanız, ağır ders yükünden, kalabalık sınıflara verilen derslerden ve çoğunlukla, okumak için eve taşımak zorunda kaldıkları sınav kağıtlarından, ders dışında yüklendikleri ve asli görevleri olmayan idari işlerin yoğunluğundan, haftada beş gün, 9 – 6 üniversitede bulunmak ve kart basmak zorunda olmaktan, daracık bir odayı en az iki meslektaşı ile paylaşmaktan ve kendi özel çalışmalarına zaman bulamamaktan yakınacaktır.

Akademisyenlerin, liselere gönderilerek, çalıştıkları üniversitede eğitimin ne kadar iyi olduğunu ya da tanıtım günleri adı altında, bir masanın arkasında, bütün gün, öğrencilerinin gözü önünde, gelen ailelere (çünkü parayı öğrenci aday değil, aileler ödeyecek) yine çalıştıkları üniversitenin eğitiminin ne kadar iyi olduğunu anlatmaları ise ayrı bir utanç konusu. Yılda birkaç haftalığına, bir akademisyen değil pazarlamacı olmak zorundalar.

Üniversite yönetimlerine, bu da yetinmiyor. Liselerin müdürlerinin ve aslında öğrencilerine, üniversite tercihlerinde yardımcı olması beklenen rehber öğretmenlerin, lüks otellerin restoranlarında ağırlandırmaları ya da lüks yatlarla Boğaz turlarına çıkarılmaları da bu işin bir parçası ve bu yapılan, hiç kimseye tuhaf gelmiyor. Rekabet koşulları içinde bu pazarlama yöntemi de kanıksanmış durumda.

Akademisyenlerin, konularında ne kadar yetkin olduklarının ise hiçbir önemi yok. Her an, yerlerinin başka biri tarafından doldurulabileceğinin farkındalar. Üniversite yönetimi için kalite önemli değil, o derse herhangi birinin girmesi yeterli. Bir üniversitede kadrolu çalışıp, geleceğini öngörebildiğin ve zihinsel enerjini derslerine, akademik yayın ve çalışmalarına verdiğin günler çok gerilerde kaldı.

Akademisyenlere mevsimlik işçi gibi davranılıyor. Yarı zamanlı (dışarıdan ders saat ücretli) çalıştırılmaları çok yaygın bir uygulama. Bir eğitim dönemi 14 haftadan oluşur; bir eğitim yılında ise 28 hafta vardır; geriye kalan 24 haftada nasıl geçeceklerinin endişesi içindeler. Kadrolu çalışanların durumu da çok farklı değil; onlar da tedirginler, gelecekleri hakkında. Üniversitelerin bünyesinde kadrolu görünen iki güncüler ve üç güncüler var. Bu, çoğunlukla doçent ve profesörlere uygulanıyor. Böylelikle daha ucuza geliyorlar. Her sözleşme yenileme tarihi ise bir belirsizlik. Şu ya da bu neden gösterilip, yönetimle uyumlu olmayanlar, her an işsiz kalabilir, yoksulluğun ve yoksunluğun pençesine düşebilirler. Ne çalıştıkları kurum ne de meslekleri ile bir bağ kurulmasına izin veriliyor, kendilerini hep bıçak sırtında hissediyorlar.

Eğitim, rakamlarla bu kadar nicelleştirilmişken, bir de her sene “fakültemizin değerli öğretim üyeleri” sözleri ile başlayan bir e-posta gelir. Öncelikle, sadece resmi yazışmalarda, kağıt üstünde değerlisinizdir. İnsanın içi burkuluyor. İstenen ise performansınızın değerlendirilmesidir. O sene, kaç saat derse girdiğiniz, ne tür etkinliklerde bulunduğunuz, yoğun idari işlerden fırsat bulup, kaç yayın yaptığınız sorulur.

Zaten sürekli notlanıyor olmanın tedirginliği vardır üzerinizde. Daha önce çalıştığım bir üniversitede, yeni performans kriterleri getirilmişti. Sadece bir maddesinden söz edeceğim. Akademisyen her sene öğrenciler tarafından eğitim kalitesi, bölüm başkanı tarafından da, iş arkadaşları ve yönetimle uyumlu çalışması üzerinden notlanacak, yani karneniz oluşturulacaktı. İnsanı, daha baştan suçlu gibi hissettiriyorlar. Eğer pragmatik biri iseniz, sorun değil. Öğrenciyi, derste çok zorlama ve notunu bol tut; yöneticilere de her zaman gülümse ve asla kendi fikrini söyleme.

İTÜ’de, mimarlık eğitimi aldığım yıllarda, bir hocam, ismi bende saklı, Taşkışla’da, onun atölyesinde iken, bizlere, yüksek sesle, “Her insan kendi istediği kadar mimar olur” der, sonra da sesini biraz alçaltarak “Bir de okulunun izin verdiği kadar” diye eklerdi. Sizler, mimar yerine kendi mesleklerinizin adını koyabilirsiniz.

İnsan, hocalarının sözlerini çok sonra anlarmış. Henüz, her köşe başında özel bir üniversitenin olmadığı ve isimlerini

“Zaten sürekli notlanıyor olmanın tedirginliği vardır üzerinizde. Daha önce çalıştığım bir üniversitede, yeni performans kriterleri getirilmişti. Sadece bir maddesinden söz edeceğim. Akademisyen her sene öğrenciler tarafından eğitim kalitesi, bölüm başkanı tarafından da, iş arkadaşları ve yönetimle uyumlu çalışması üzerinden notlanacak, yani karneniz oluşturulacaktı. İnsanı, daha baştan suçlu gibi hissettiriyorlar. Eğer pragmatik biri iseniz, sorun değil. Öğrenciyi, derste çok zorlama ve notunu bol tut; yöneticilere de her zaman gülümse ve asla kendi fikrini söyleme.”

burada tek tek sayamayacağım bir sürü değerli hocamızın, gözlerinin içine baktığımız bir dönemde bile, meğer hocamız, bir acısını, öğrencileri ile paylaşıyormuş ve ben, bunu daha yeni kavrayabiliyorum.

Ya şimdi, biz akademisyenler neyin acısını çekiyoruz?

Her akademisyenin, ancak kendi okulunun izin verdiği kadar akademisyen olabildiği bir dönemde yaşamamanın...

Peki, öğrencilere ve derslerin kendilerine ne oluyor?

Her dersin bir mahremiyeti vardır. Sınıfın kapısı kapandığı anda, akademisyen ile öğrenciler baş başa kalır. Artık bir akademisyen değil, öğrencilerin gözünde bir hocasınızdır. Bilgiyi sadece düz bir şekilde aktarmazsınız. Yıllar içinde geliştirdiğiniz kendine özgü bir anlatım biçiminiz vardır. Bunu, dersin daha iyi anlaşılması, dersi sıkıcı olmaktan kurtarmak, öğrencinin ilgisini çekebilmek ve öğrenci ile bir bağ kurabilmek adına yaparsınız.

Yaklaşık yirmi yıllık bir akademisyen ve hoca olarak, gözümün önünde öğrenci profili yavaş yavaş değişti. Artık daha ilgisizler, aralarında bağ kurabildiklerimin sayısında ciddi bir düşüş var. Tek beklentileri bir an evvel diploma almak. Sonrasına dair ise fazla bir düşünceleri yok. Aralarında babası ya da aileden biri müteahhit olanı azımsanmayacak kadar çok. Muhtemelen, okudukları bölüm, kendi tercihleri değil. Mezun olduklarında da, aile işinin başına geçecekler ve Türkiye'nin inşaat sektörüne dayalı ekonomisinin bir parçası olacaklar.

Bir arkadaşşıma, bir defasında, pencereden görünen, üst üste yığılmış, sevimsiz binaları göstererek, bir mimar ve hoca olarak, onlara mezun olduklarında ihtiyaç duymayacakları bir "tasarım yapma bilgisi"ni aktarmaya çalıştığımı ve aslında "mış gibi" yaptığım hissine kapıldığımı söylemişim. Bana dönüp, kendisinin de hukukçu olduğunu ve üniversitede hukuk felsefesi anlattığını hatırlatmıştı. O an, söyleyecek bir söz bulamadım, sustum.

Oysa 20'li yaşlarındalar; en meraklı ve kendilerini keşfetmeleri, tanımaları gereken yaş. Her zaman öğrencilerime, "Mesleği ile içsel bir bağ kuran, işini gerektiği gibi düzgün yapma etiğine sahip olan insandan korkmayın; çünkü bu, o kişinin, aynı şeyi insanlarla olan ilişkilerinde de yaptığı anlamına gelir" derim. Bu sözlerimi kaç kişi anlıyor, bilemiyorum.

Kuşkusuz hepsi değil ama büyük bir çoğunluğu üniversiteye, okulun içinde açılmış marka kafelerde vakit geçirmek ve arkadaşları ile sohbet için geliyorlar. Herkes, sanki bir partiye gelircesine çok bakımlı ve süslü. Elllerinde cep telefonları,

sürekli onlarla meşguller. Elinde bir kitap, not tutmak için bir defter, hatta kalemlerle gelen yok denecek kadar az. Dersin ilk 10 dakikasında, öğrencileri cep telefonlarından uzaklaştırmak ve sessize aldirmek için uğraşmak, dersin doğal bir parçası haline gelmiş durumda. Bir şeyi elde etmek, öğrenmek, mesleklerinin bir parçası yapmak için harcamaları gereken emek ve çabadan, bir konuyu derinlemesine bilmenin hazzından bihaberler.

Kontenjanı 100 kişi olarak belirlenmiş bir sınıfa ders anlattığınızı hayal edin. Aslında sınıf 80 kişilik, ama üniversite yönetimi de biliyor, hepsinin derse gelmeyeceğini. Dönem başı, ilk sordukları, “Hocam hazırladığınız sunumları ve ders notlarını verecek misiniz?” oluyor. Buna alışmışlar, alıştırılmışlar. Yoklama almıyorum. İstiyorum ki, 18 yaşını aşmış bireyler olarak, derse kendi istekleri ile katılsınlar. Ancak dönem boyu, ortalama 50 öğrenciye ders anlatıyorum. Bunların en az yarısının önünde ise ne bir kağıt ne de bir kalem oluyor. Bedenleri orada ama zihinleri başka yerde... Gerçekte, en fazla, 10 – 15 öğrenciyle göz teması kurarak ders anlatabiliyorum. Onlar da olmasa, boşluğa konuşuyormuş gibi hissedeceğim.

Bazen, inatla, neden not tutmadıklarını soruyorum. Bir cevapları yok, sadece sessizlik. Bir defasında, bir öğrenci “ben dersi dinliyor, sonra akşam internetten araştırıyorum” demişti. Derste anlattığının, yıllar boyu, o konu üzerine okuyarak, düşünerek, kendi özgün yorumumla oluşturduğum bir bilgi olduğunun farkında değiller. Zaten, o öğrenciye, geçen hafta anlattığım dersten bir soru sorduğumda, cevabı, “geçen hafta yoktum” olmuştu.

Sadece bir hocaya değil, herhangi bir insana yalan söylemek bu kadar kolay olmamalı.

Lütfen sanmayın ki, sürekli öğrencilerden yakınan bir hoca klişesini burada tekrarlıyorum. Bu durumun, onlarla alakası olmadığını biliyorum. Hepsi de, bugün Türkiye'nin gelmiş olduğu siyasi ve sosyo-kültürel ortamın bir uzantıları. Onlar için, karşılarına çıkan her engel, en kolay yoldan, emek harcamadan aşılması gereken ve sonunda da bir an evvel köşeyi dönmeleri gereken basit bir sorun. Dedim ya, düşünce değersizleşti, değersizleştirildi bu ülkede.

Zaten, bir üniversitede işe girerken, ilk günden, aslında ne olduğunuz size hatırlatılır. Bir defasında, rektörün, ilk gün bana iki tavsiyesi olmuştu. Birincisi, sınav kağıtlarını ve tutanağını düzgün dosyalamam (çünkü bildiğim kadarıyla, YÖK denetçileri geldiğinde, esas olarak bunlarla ilgileniyorlar); ikincisi ise, öğrenci mesela derse, saat 10 yerine, 10'u 20 geçe gelmişse, öğrenciyi çok zorlamamam ve uyumlu olmamdı.

“Bazen, inatla, neden not tutmadıklarını soruyorum. Bir cevapları yok, sadece sessizlik. Bir defasında, bir öğrenci “ben dersi dinliyor, sonra akşam internetten araştırıyorum” demişti. Derste anlattığının, yıllar boyu, o konu üzerine okuyarak, düşünerek, kendi özgün yorumumla oluşturduğum bir bilgi olduğunun farkında değiller. Zaten, o öğrenciye, geçen hafta anlattığım dersten bir soru sorduğumda, cevabı, “geçen hafta yoktum” olmuştu.”

Evet, anahtar kelime bu; “uyumlu olmak”.

Öğrenciyi zorlamadığın, kendi sınırlarını keşfettirmeye çalıştırmadığın, öz farkındalıklarını arttırmayı denemediğin, kendi gibi düşünmeyenlere saygı duymalarını öğretmediğin, yönetimin yazılı olmayan ama zihinlerinde oluşturdukları müfredata uyduğun sürece sorun yok; aksi takdirde, bir an evvel halledilmesi gereken bir sorundan başkası değilsiniz.

Öğrenci de kaçınılmaz bir şekilde içinde bulunduğu toplumun siyasi ve kültürel ortamının bir uzantısı. Hoca, artık ağzından çıkan her kelimeyi dikkatlice seçmek ve kendine otokontrol uygulamak zorunda hissediyor. Komşunu ihbar etmenin tavsiye edildiği ve meşru görüldüğü bir ortamda, öğrenci tarafından her an yönetime şikayet edilebilirsiniz. Çünkü derste 271 kelimedenden çok daha fazlasını sarf edeceksinizdir.

Bugün, bir öğrenci rahatlıkla, “anlattıklarınız, benim milli görüşlerimle uyuşmuyor” diyerek, sınıfı terk edebiliyor. Taraf olmadan, nasıl eleştirel düşünülebileceğini anlamıyorlar, anlamak istemiyorlar. Söyledikleriniz cımbızla seçilip, çarpıtılarak, bazen sesiniz ya da görüntünüz cep telefonuna kaydedilebilir, yönetime iletebilir ve istifaya zorlanabilirsiniz.

Formül ne idi? Öğrenciyi zorlama, notunu bol tut. Yani, bugün, hocanın öğrencisinden korktuğu bir eğitim anlayışı üniversitelere hakim.

Lafı, daha fazla uzatmadan, son bir söz edeceğim: Öğrenciye, herhangi bir konuda, “neden böyle yapmadın, daha geçen ders söylemiştim” dediğimde, hemen hepsinden “unuttum” cevabını çok sık duyar oldum. Bu, onlar için gayet geçerli bir mazeret ve aslında ne dediklerinin farkında değiller. Aptal değiller ama çoğunun zihinleri bomboş. “Unuttum” diyen bir öğrencinin, gözlerinin derinliklerine baktığımda, gerçekten unuttuğunu anlıyorum ve işte o an, çok ürküyorum.

“Öğrenciye, herhangi bir konuda, “neden böyle yapmadın, daha geçen ders söylemiştim” dediğimde, hemen hepsinden “unuttum” cevabını çok sık duyar oldum. Bu, onlar için gayet geçerli bir mazeret ve aslında ne dediklerinin farkında değiller. Aptal değiller ama çoğunun zihinleri bomboş. “Unuttum” diyen bir öğrencinin, gözlerinin derinliklerine baktığımda, gerçekten unuttuğunu anlıyorum ve işte o an, çok ürküyorum.”

Üniversite ve hocaları

Madem ki sosyoloji insan özgürlüğünün bilimidir ve Saint-Simon'un dediği gibi "toplum iştir/emektir/çalışmaktır", mevcut sürece ilk ve en büyük karşı çıkışın öncelikle sosyologlardan ve toplum bilimcilerden gelmesini beklemek hiç de haksızlık değildir.

Zaman zaman bazı üniversite hocaları, ülkenin kimi sorunları üzerine türlü türlü laflar ediyorlar ve ben, elbette ki en azından eski bir üniversite mensubu olmamdan dolayı bu tür söylemlerinden çok utanıyorum. Utanmamın nedeni, tabii ki ülkenin sorunları üzerine bir takım laflar etmeleri değil, fakat söylediklerinin devletin resmi ideolojisinden bir adım öteye gidememesi. Üstelik bunu bir de bilimsellik adına yaptıklarını düşününce utancım bir kat daha artıyor. Ne var ki bu utancımı, ifade özgürlüğünün en temel akademik ilke olduğunu, özerk, demokratik, bilimsel bir eğitim veren üniversite uğruna mücadele eden hocaların/asistanların/üniversite emekçilerinin aslında düşündü-

MUSTAFA KEMAL COŞKUN

ğümden daha fazla olduğunu görmek bir miktar gidermekle birlikte, utancım, barış talebinden dolayı üniversitelerinden atılan bilim insanlarının varlığını hatırlayınca tekrar depreşiyor, bu sefer, kendi (eski) hocalığımdan bile gerçekten çok utanıyorum.

“Bana ne canım, ben böyle değilim, üstelik böyle de düşünmüyorum/davranmıyorum, dolayısıyla neden utanayım ki” diye düşünüyem diyorum, bu sefer de karşıma, televizyonlara çıkıp bu atılmaların ne kadar da isabetli olduğunu anlatan üniversite “hocaları” geliyor, adeta yerin dibine geçiyorum. Tam da burada aklıma, üniversitenin, herkesin çok da iyi bildiği üzere, 12 Eylül sonrası uygulanan politikalar sayesinde, yani 1402 sayılı yasayla zaten olabildiğince yaralanmış olduğu, OHAL rejiminde KHK’larla atılan üniversite hocalarının sayısının o dönemi aratır hale geldiği, buna rağmen bu yaraların açılmasının baş sorumlusu olanların önünde “bilim insanı” olarak el pençe divan durmak iğrençliği geliyor, büsbütün tiksiniyorum. Bütün bu olanların sadece destekleyicisi değil, doğrudan doğruya sorumlusu olan rektörleri/dekanları da aklıma getirince, insanlığımdan da utanıyorum.

Bu duruma gelmiş bir “bilim insanının”, beyinden değil de omurilik soğanından konuştuğunu, olmadı Auguste Comte’un üç hal yarasının tam da orta evresine denk düşen bir düşünsel geriliğin içine düştüğünü bir kez belirttikten sonra, artık bilim insanı olma niteliğini tümünden kaybetmiş olduğunun, yok eğer böyle olmamışsa, en azından bilim etiği meselesinden ne kadar uzakta durduğunun ortaya çıktığını da vurgulayalım. Marx, “her şey apaçık olsaydı, daha doğrusu, her şey bize görüldüğü gibi olsaydı, bilime gerek kalmazdı” diyerek, bilim insanının herkesin zaten doğrudan doğruya duyumlayıp algıladıklarını tasvir etmekle yetindiği ölçüde daha önceden doldurulmuş basit bir plaktan öteye gidemeyeceğini ifade etmektedir ki, bu durum, söz konusu olan doğa bilimleri değil de sosyal bilimler ise, bilim adamının çaldığı bu plağın doğrudan doğruya egemenlerce doldurulmuş olabileceğine de işaret etmektedir. Marx’ın söylediği gibi bilim, her şey apaçık olmadığı, yani her şey bizim anlamlandırdığımız/gördüğümüz gibi olmadığı için vardır. Bu konuda bir örnek vermek gerekirse ilk aklıma gelen, buradan bakınca dünyanın güneş etrafında değil de güneşin dünya etrafında dönüyormuş gibi algılanmasıdır: bu, insanın dünya güneş etrafında dönerken tümüyle edilgen olmasından kaynaklanan bir durumdur. Diğer taraftan söz konusu olan doğa bilimleri değil de sosyal bilimler ise bu durum daha karmaşık bir hal alır. Zira toplumsal gerçeklik, doğaya ait olandan bütünüyle farklı olarak insanlar tarafından yaratılmış ve yine insanlar tarafından değiştirilebilen bir gerçeklik olduğuna göre/olduğu ölçüde, insanlar arasındaki eşitsiz güç ve sömürü ilişkileri de verili olduğuna göre, içi, egemenler tarafından belirlenme

olasılığı da genellikle daha ağır basan bir gerçekliktir. Bu anlamda özellikle sosyal bilim, herhangi bir toplumsal gerçekliği veriler aracılığıyla sadece tasvir etmekle yetinmeyip, bu gerçekliği belirleyen toplumsal güç ilişkilerini de anlamaya çalışmak demektir.

Bu çerçevede bilim insanı, daha da özel olarak sosyal bilimci, tanım gereği gerçeğin peşine düşen insandır ve tam da bu nedenle her kim gerçeğe ihtiyaç duyuyorsa tam da onun yanında olmalıdır. İşte bu noktada artık şunu söyleyebiliriz ki, söz konusu olan ülkenin ekonomik, siyasal, toplumsal vb. sorunları olduğuna, devletin ve egemen sınıfların bu konudaki yaklaşımları da az çok belli olduğuna göre, sosyal bilimcinin yapacağı şey, bu sorunları çevreleyen toplumsal güç ilişkilerini ve bunu etkileyen faktörleri bütün açıklığıyla ortaya koymak olacaktır: ister veriyle ister başka bir yolla, ama mutlaka gerçeğin ortaya çıkmasına ihtiyacı olanların yanında. Söylemeden geçmek bu kadar yazdığımıza haksızlık olurdu: Bugün gerçeğe ihtiyacı olanlar, sömürülen, grevleri ertelenen, olmadı yasaklanan işçiler ve emekçiler, erkek egemen sistemde evlere kapatılan, öldürülen ve her türlü tacizi yaşayan kadınlar, başka haklarını geçtim kendi dilini bile konuşamayan Kürtler, kentsel dönüşüm denilerek mülksüzleştirilen gecekondu sakinleri, ve bu sistem altında ezilen, ve aklınıza her türlü hakkı gasp edilen her kim geliyorsa onlardan başkası değildir. Mesele böyle kavranmadığında, üniversitelerde ekonomik, siyasal ve toplumsal sorunlar üzerine çalışmak, söz söylemek, fikir üretmek, devlet ne kadar izin verirse o kadar mümkün olacak, tersi yapıldığında ise “müsveddelikle”, olmadı “devlete sadakatsiz” olmakla, “ajanlıkla”, “casuslukla”, bunlar da olmadı “anti-Türk” olmakla suçlanacaktır.

Tabii bütün bunlar olurken aslında işin bir de politik (1) bir yanının olduğu da ortaya çıkar: öyle bilimsel unvanla filan bir şeyin olmadığına, daha doğrusu bilimsel unvanın bir takı/gösteriş ya da süs aracı olduğunun, aslında her şeyin siyasal ölçütlerle gerçekleştiğinin farkına varır, utancımızdan bir kez daha kıpkırmızı kesiliriz. Zira bilim, egemenlerin ihtiyacı her neyse ona hizmet eden bir faaliyete dönüşmüştür. Üniversiteyi bu türden bir yapıya çeviren anlayış, üniversite hocasını her “höt” dendiğinde korku içinde yerlere kapanan, yukarıdaki güç her ne ise onu hissettiğinde biat eden, girdiği kap her ne ise doğrudan doğruya onun şeklini alan bir sızıya, güçsüz bir varlığa çevirmiştir. O sıvı, egemenin istediği yöne doğru akar. Bu durumda doğal olarak bazı üniversite hocaları, aramış oldukları gücü, siyasal iktidar odağı olarak gördükleri kimseler her kimse bizzat onlara yakınlaşarak bulmayı tercih edeceklerdir. Bu durumun zorunlu sonucu, “güçlü” olanın ve sadece onun hizmetkârı olmaktan başka bir şey değildir. Dolayısıyla, bu duruma düşmüş “bilim

” Zira bilim, egemenlerin ihtiyacı her neyse ona hizmet eden bir faaliyete dönüşmüştür. Üniversiteyi bu türden bir yapıya çeviren anlayış, üniversite hocasını her “höt” dendiğinde korku içinde yerlere kapanan, yukarıdaki güç her ne ise onu hissettiğinde biat eden, girdiği kap her ne ise doğrudan doğruya onun şeklini alan bir sızıya, güçsüz bir varlığa çevirmiştir. O sıvı, egemenin istediği yöne doğru akar. Bu durumda doğal olarak bazı üniversite hocaları, aramış oldukları gücü, siyasal iktidar odağı olarak gördükleri kimseler her kimse bizzat onlara yakınlaşarak bulmayı tercih edeceklerdir. Bu durumun zorunlu sonucu, “güçlü” olanın ve sadece onun hizmetkârı olmaktan başka bir şey değildir. ”

insanları”, geçilmesi gereken bir köprü olmaları sayesinde bir güç elde eder ve bununla gurur duyar. Tam da bu noktada yeri gelmişken genç akademisyenlere küpe olsun diye belirtelim ki, bu köprüyü/köprüleri geçebilmek için olmadık taklalar atanların kendileri de, daha da ileride geçilmesi gereken birer köprü durumuna gelmiş olacak, söylemeye bile gerek yok, kendilerini her şeyin otoritesi saydıkları oranda başkalarının otoritesi karşısında da ezilip büzüleceklerdir. Bu noktada artık şunu söyleyebiliriz ki, böylesi bir “hoca”, bilimsel/akademik ölçütleri bir kenara bırakmış, kimin siyasal iktidarına uygun ise onun emri altına girmiş, kimin satın alma gücü daha fazla ise onun hizmetinde olan bir “bilim insanı”dır. Gözümüzün önünde bütün bunlar olurken, üstelik bir de üniversitede çalışmışsanız, elbette ki utanmamak elde değildir.

Bugün üniversite hocaları ülkede barış meselesi üzerine çalıştığı, düşündüğü, yazdığı için eleştirilmekle kalmayıp cezalandırılıyorsa, üniversitelerdeki demokratik ortam ve ifade özgürlüğü üzerine yeniden düşünmenin gereğini vurgulamak gerekir. Tam da burada sosyoloğun ve bütün toplum bilimcilerin önemi bir kez daha ortaya çıkar: Madem ki sosyoloji insan özgürlüğünün bilimidir ve Saint-Simon’un dediği gibi “toplum iştir/emektir/çalışmaktır”, yukarıda anlattığımız sürece ilk ve en büyük karşı çıkışın öncelikle sosyologlardan ve toplum bilimcilerden gelmesini beklemek hiç de haksızlık değildir. Bunun farkına hâlâ varamamış bir toplum bilimci, eğer kötü niyetli değilse, nasıl diyeyim, kel bir adamın eczacıdan istediğinin kıl dökme ilacı olmadığını farkına varamayacak derecede saflık içerisindedir.

[1] Burada politik olmakla kastettiğimiz güncel ya da reel politikadaki güç ilişkileridir, yoksa bilimin genel anlamda aynı zamanda politik bir içeriğinin olması değil.

Toplumsal memnuniyetsizlik zamanlarında entelektüelin sorumluluğu

Medyada yoğun savaş propagandası inşa ediliyorken akademisyenlerin birden ortaya çıkıp barış gibi tatsız bir meseleyi konuşmaları, iktidarı en beklenmedik anda suçüstü yakalamakta ve onun hakikatini akamete uğratmaktaydı. Bu hareketleri ile entelektüeller/akademisyenler, akademik doksada gedik açmakla kalmıyor, açtıkları gedikten iktidar hakikatini kökünden yıkma ve onu çevreleme mücadelesine girişiyordu.

MEHMET PARLAK

“Haberciyi öldürebiliriz; ancak bildirdiği söylenmiş ve duyulmuş kalacaktır.” (Pierre Bourdieu)

Fransa’da Sarı Yelekliler’in eylemleri devam ederken, Sel Yayıncılık Fransız sosyolog Pierre Bourdieu’nün Karşı Ateşler-2 adlı çalışmasını yayınladı. Özellikle doksanların ortasında aktivist kimliği ile de ön plana çıkan Bourdieu, bu dönemde neoliberal istilaya karşı oluşan toplumsal eylemler ve onların eyleyicileri için kavramsal bir cephanelik -kendi kelimeleri ile ifade edecek olursak- “angaje bir bilgi” inşa etmişti. Bilhassa Karşı Ateşler’in her iki kitabında, bu inşanın teorik ve pratik uğrakları yakala-

"İktidar söylemlerini takiben sokaktaki esnafın, bilim insanlarının ve tahakküm altındaki siyasal sermayenin (bunu iktidar kanadının seçmeni olarak da okuyabilirsiniz) ve bilhassa da medya ve gazetecilik alanının giderek daha çok militerleştiği -Foucault'nun deyimiyle- "giderek daha belirgin polisiye işlevler yüklenmeye davet edildiği" bir ortamda, Barış İçin Akademisyenler girişimi bir risk aldı (3) ve "Bu Suça Ortak Olmayacağız" adlı bir barış bildirisi -savaşa ve militerleşmeye davete karşı inşa ettikleri hakikatin adı buydu- yayınladı."

nabilir. Ancak Bourdieu'nün bu noktada asıl önemi, entelektüel bilgi üreticisi olmaklığı ile sınırlayan akademik doksayı yeniden sorgulamayı mümkün kılmış olmasıdır. Şöyle sorar Karşı Ateşler'de:

"Entelektüeller, özellikle de araştırmacılar, bilhassa toplumbilim alanındaki uzmanlar, politik dünyaya müdahale edebilir mi ve etmeli midirler? Hangi koşullarda bunu etkin olarak yapabilirler? (...) Politika yapmanın yeni bir tarzının yaratılmasına nasıl katkıda bulunabilirler?"(1)

Emile Zola'nın Dreyfus olayı sonrası kaleme aldığı ve L'Aurore gazetesinden yayınlanan Suçluyorum!... adlı mektubundan beri bu soru daima gündemde kalmıştır. Tahsin Yücel'in "benzerine az rastlanır bir aydın başkaldırısı" olarak adlandırdığı Zola'nın Dreyfus olayı karşısındaki duruşu, entelektüelin iktidara göre hangi konumda olması gerektiğini görmek açısından -Weberyan anlamda- ideal tiptir.

Pierre Bourdieu ve Michel Foucault'yu takip edecek olursak entelektüel; bilgisini, uzmanlığını ve hakikatle ilişkisini siyasi mücadele alanında kullanan kişidir. Bu anlamda, entelektüel "hakikat etrafında kavga verir."(2) Foucault'cu anlamda hakikat, doğru ile yanlışın birbirinden ayrıldığı ve doğruya (burada elbet de "salt olgusal gerçek" anlamındaki doğru kast edilmemektedir, "semantik çekirdeği iktidarca aşınan hakikat olarak doğru" kast edilmektedir) birtakım spesifik iktidar etkilerinin yüklendiği kurallar bütünüdür. Dolayısıyla entelektüelin hakikat etrafında verdiği kavga, bir karşı-hakikat inşa etmenin mümkün olup olmadığını anlamaya yöneliktir. Savaşa karşı barışın (birbirine zıt iki hakikat) mümkün olup olmadığını sorgulamaya yöneliktir onun kavgası. Biraz daha ileri gidecek olursak şunu ifade edebiliriz: Entelektüel; konuşma imkanları elinden alınan madunlar adına toplumsal ve dilsel sermayesini kullandır, popülist bir ifadeyle "sessiz yığınların sesi" olandır. (Burada "madunlar adına konuşmak" derken onların temsilcisi ve sözcüsü olmayı kast etmiyoruz. Aynı şekilde entelektüelin onlara "bilinç götürmesi"ni de kast etmiyoruz. Madunlar adına konuşan entelektüel, zaten madunların var olan bilincini bir enformasyon sistemine dahil etmektedir, onların kullanacağı angaje bilgiyi üretmektedir. Başka bir deyişle; onların bilincinin karşı-hakikat olarak görülmesini sağlamaktadır. Deleuze bir yerlerde "kendisinden yararlanacak insanlar yoksa teori hiçbir işe yaramaz" dememiş miydi zaten? Burada teoriyi, hakikat olarak okumak gerekiyor.)

İktidar söylemlerini takiben sokaktaki esnafın, bilim insanlarının ve tahakküm altındaki siyasal sermayenin (bunu iktidar kanadının seçmeni olarak da okuyabilirsiniz) ve bilhassa da medya ve gazetecilik alanının giderek daha çok militerleştiği -Foucault'nun deyimiyle- "giderek daha belirgin polisiye işlevler yüklenmeye davet edildiği" bir ortamda, Barış İçin Akademisyenler girişimi

“Bu Suça Ortak Olmayacağız” bildirisi pratik politik sonuçlar doğurmamış olabilir, iktidar bildirisinin içeriğindeki hakikate kulaklarını tıkamış olabilir. Ancak bildirisinin alternatif hakikatleri gösterebilme riskini taşımış olması ve en önemlisi de bulaşıcı bir cesaretin mümkün olabileceğini göstermiş olması bakımından kıymetlidir, hatta Bourdieu’nün deyimiyle “yeri doldurulamaz” bir eylemdir.

bir risk aldı (3) ve “Bu Suça Ortak Olmayacağız” adlı bir barış bildirisi -savaşa ve militerleşmeye davete karşı inşa ettikleri hakikatin adı buydu- yayınladı. Bu riskin boyutları, 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ilan edilen OHAL rejimi ile birlikte daha da gün yüzüne çıktı. Bugün, o bildiriye imzalayan çoğu akademisyen OHAL KHK’leri ile üniversitelerden ihraç edildi, pasaportlarına el konuldu ve en ilkel hukuk uygulamaları ile yüz yüze geldiler. Ancak -Nurettin Öztatar’ın hazırladığı “İmza ve Ötesi: Barış İçin Akademisyenler Anlatıyor” adlı çalışmada da görüleceği üzere- söz konusu akademisyenler/entelektüeller buna rağmen iktidarın hakikatine karşı, forumlarda ve dayanışma akademilerinde yeni bir hakikati söylemeye devam ettiler. Eşine az rastlanan bu aydın sorumluluğu, özel güvenlik bölgesi adı altında ölümle yüz yüze gelen bir kitlenin sesini görünür kılmaktaydı. Bu anlamda barış için akademisyenler “hakikati görmemiş olanlara, hakikati söyleyemeyenler adına, hakikati söylüyordu.”(4)

Medyada yoğun bir savaş propagandası ve 7 Haziran ile 1 Kasım arasında seçim meydanlarında kendilerine karşı dışlama ve şiddet imgesi inşa ediliyorken akademisyenlerin birden ortaya çıkıp barış gibi tatsız bir meseleyi konuşmaları, iktidarı en beklenmedik anda suçüstü yakalamakta ve onun hakikatini akamete uğratmaktaydı. Bu hareketleri ile entelektüeller/akademisyenler, tam anlamıyla yukarıda anılan akademik doksada gedik açmakla kalmıyor, açtıkları gedikten iktidar hakikatini kökünden yıkmaya ve onu çevreleme mücadelesine girişiyordu. “Bu Suça Ortak Olmayacağız” bildirisi pratik politik sonuçlar doğurmamış olabilir, iktidar bildirisinin içeriğindeki hakikate kulaklarını tıkamış olabilir. Ancak bildirisinin alternatif hakikatleri gösterebilme riskini taşımış olması ve en önemlisi de bulaşıcı bir cesaretin mümkün olabileceğini göstermiş olması bakımından kıymetlidir, hatta Bourdieu’nün deyimiyle “yeri doldurulamaz” bir eylemdir. Erdoğan ve Bahçeli’nin tehditleri sonrası bırakın sarı yelek giymeyi, sarı yelek demenin bile imkansız hale geldiği, ekonomik krizin -iktidarın sevmediği bir hakikat/kelime daha- giderek daha da yoksullaştırdığı kimselerin sesini duyuracak bir toplumsal hareket -Ayşen Uysal’ın deyimiyle “toplumsal memnuniyetsizliğin giderilmesi yolu”- imkanının neredeyse hiç olmadığı günümüz Türkiye’sinde, barış adına konuşan entelektüellerin eylemi daha da anlamlı hale geliyor. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, entelektüel, kimsenin söyleyecek sözü yokken çıkıp konuşandır. Burada elbet de entelektüeli “bize yeni bir felsefe lazım” diyerek göreve çağırma niyetinde değiliz. İktidarın tüm tehditlerine rağmen eleştirel düşüncenin diri kalmasının önemini vurgulamak üzere yukarıdaki tüm tarihsel uğrakları özetledik. Emile Zola’nın “benim görevim konuşmak, suç ortağı olmak istemiyorum”(5) dedikten sonra karşı karşıya kaldığı sayısız tehdide rağmen başlattığı aydın sorumluluğunu hatırlatmak üzere Suçluyorum!... adlı mektubunu hatırlattık. Halbuki ülkede hâlâ çoğu sanatçı, yazar, düşünür, kısaca entelektüel, bu ülkede sanki hiç AKP ve inşa ettiği şiddet rejimi ve hukuksuzluklar yokmuş gibi davran-

mayı becerebilmektedir. Örneğin; Aykut Çoban'a göre, Türkiye'deki akademisyenlerin yalnızca yüzde 1,46'sı merkezinde barış talebi olan bir metni imzalamıştır.(6) Oysa entelektüeller, "tahakkümün aldığı yepyeni biçimler de dikkate alındığında, özellikle günümüzde toplumsal mücadelelerin parçası"(7) olmalıdır.

Yazının girizgahında Bourdieu'nün ilk karşı ateşi açarken sorduğu soruyu yine Bourdieu'den yola çıkarak cevaplayalım. Böylece entelektüelin siyasal işlevi ve rolüne dair ufak bir hatırlatma, ya da Sokratesçi anlamıyla ebelik yapmış olalım:

"Entelektüel, yeni politik eylem biçimlerinin, insanları seferber etmenin ve seferber olmuş insanları bir arada faaliyete geçirmenin yeni biçimlerinin, projeler oluşturmanın ve bunları ortak olarak gerçekleştirmenin yeni biçimlerinin kolektif arayışını örgütleyebilir ya da düzenleyebilir. Grupların ne olduğunu, ne olabileceklerini ya da ne olmaları gerektiğini ifade etme ve aynı zamanda keşfetme çabası içindeki grup dinamiğine yardımcı olarak, keza toplumsal dünyayı dolduran engin toplumsal bilginin toplanmasına ve birikmesine katkıda bulunarak ebelik görevini yerine getirebilir."(8)

(1) Pierre Bourdieu, Karşı Ateşler-2, Sel Yayıncılık, İstanbul, Kasım 2018, s.31

(2) Michel Foucault, Entelektüelin Siyasi İşlevi, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2011, s.51

(3) Ayşen Uysal, Nurettin Öztatar'ın hazırladığı "İmza ve Ötesi: Barış İçin Akademisyenler Anlatıyor" (s.71-72) adlı kitapta bu riskleri ve kendisinin yaşadığı bir deneyimi aktarır: "Siyasal katılma ve aktivizmin risk ve bedelleri (vardır). 'Bu Suça Ortak Olmayacağız' bildirisini imzalamak gerçekten meseleyi apaçık ortaya koydu. Ben çalışmalarımda riskleri dört kategoride inceledim -fiziki, idari, hukuki ve toplumsal riskler-. Barış imzacıları bu riskleri her boyutuyla deneyimledi. [...] Bazıları tehlikeli bulduğundan bazıları da (bizi) düşman olarak gördüğünden mesafe koydu. Karşı komşum telefon etmeye çekindi, telefonum dinleniyordur diye! Bunu bana açıkça söyledi."

(4) Foucault, Entelektüelin Siyasi İşlevi, s.31

(5) Emile Zola, Suçluyorum, Can Yayınları, İstanbul, 2015, s.20

(6) Aykut Çoban, İmza ve Ötesi: Barış İçin Akademisyenler Anlatıyor, s.44

(7) Bourdieu, Karşı Ateşler-2, s.33

(8) Bourdieu, a.g.e., s.34-35

Korkunun sessizliđi

Otoriter toplumlarda korkudan susanların susmak için hep nedenleri olur, hayati ihtiyaçlarını (fizyolojik) gidermeleri gerekir. Ama asıl susmayanların nedenlerine bakmak gerek. İnsanlar neden işlerini, evlerini, ailelerini, özgürlüklerini ve hatta hayatlarını kaybetme ihtimaline/riskine rağmen hâlâ gerçekleri açıklamak için haykırmaya devam ederler?

Toplumda bir sessizlik hâkim ama bu fırtına öncesi sessizlik değil; fırtına sonrası sessizlik. OHAL sonrası de facto OHAL sessizliği. Kimse suya sabuna bulaşmak istemiyor hele siyasete hiç. Artık ülkenin demokratik değil otoriter bir rejimle yönetildiği son seçimle bir daha netleşince toplum kendini sessiz moduna aldı. Peki, neden korkuyor insanlar konuşmaktan, fikirlerini açıklamaktan, sokaklara çıkmaktan? Toplumun kaybetme korkusu onu sessizliğe gömdü. Peki susmayanlar, susamayanlar gerçekten de kaybedecek bir şeyleri olmayanlar mı? Yoksa kaybedecekleri en fazla olan daha doğrusu bunun farkında bilincinde olanlar onlar olduğu için mi bir türlü susamıyorlar ve susturulamıyorlar?

Maslow, 1943 yılında “motivasyon teorisi” isimli bir makale yayınlar. Makalenin özünde insanların motive eden durumun hiyerarşik bir biçimde yer alan ihtiyaçları olduğunu belirtir. Ona göre en alttaki ihtiyaçlar giderilmeden insanlar daha üst kademedeki ihtiyaçları gerçekleştirmek için motive olmazlar. Maslow’un ortaya attığı bu teori tartışması başka düşünürlerin eleştirileri ve katkıları ile “insan ihtiyaçları teorisi” diye bir alan inşa eder. Maslow’un ihtiyaçlar

FERDA FAHRİOĞLU AKIN

11 EYLÜL 2018

hiyerarşisinde aşağıdan yukarıya doğru ihtiyaçlar: (1) Fizyolojik ihtiyaçlar (yeme, içme, barınma, giyinme), (2) Güvenlik ve Kimlik İhtiyaçları, (3) Sevgi/Aidiyet İhtiyaçları, (4) Saygı/İtibar İhtiyaçları ve son olarak (5) Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı (İnsan ulaşabileceği en yüksek potansiyeline ulaştığında kendini gerçekleştirmiş olur. Birey ne için uygunsa onu yapmalıdır: bir müzisyen müzik yapmak, bir yazar yazı yazmak ve bir ressam resim yapmak zorundadır. Yoksa birey potansiyelini gerçekleştirmediği için mutlu olmayacaktır. Maslow'a göre 'bir insan ne olabilecek ise o olmak zorundadır').

İnsan ihtiyaçları teorisinin temel tartışma noktası insan ihtiyaçlarının hiyerarşik olup olamayacağıdır. Zira eğer hiyerarşik bir durum söz konusu ise o zaman toplumdaki sessizlik de anlaşılır olacaktır. İnsanların işlerini kaybetmemek için susmaları mantıklı gelecektir. Ama peki susmayanlar nasıl açıklanacaktır? Onların hepsi fizyolojik ihtiyaçlarını giderdikleri için mi bu kadar korkusuzca, fikirlerini bedeli ne olursa olsun açıklamaktan geri durmamaktadırlar? Peki, o zaman kimlik ve özgür düşünce ihtiyacı giderilmediği için açlık grevine giren, iyi bir işe ve gelire sahip olduğu halde kimliğini özgürce yaşayamayan LGBT'nin intihar etme motivasyonları nasıl açıklanacaktır? Çok fazla teorik tartışmaya girip kimseyi sıkmaya gerek yok. Sözün özü düşüncüler de on yıllarca ihtiyaçların hiyerarşik olup olmadığını tartıştıktan sonra hemfikir olamadılar. Ama ben kendi adıma hiyerarşik olmadığına inanan/düşünen taraftayım. Buna inanmak için de yeterince tecrübem ve nedenim var.

Şimdi yeniden suskun toplumumuza geri dönersek, evet son üç yıldır toplumda derin bir sessizlik hâkim ve giderek de artıyor bu kitle. Hâlbuki daha beş yıl önce toplumun genelinde "çözüm süreci" havası ile başlayan bir umut havası hâkimdi ve toplumda herkes bülbül gibi şakıyordu. Ne zaman biri olumsuz bir şey dese aman bu olumlu tablo bozulmasın diye hemen geleceğe dair umut ve barış inancına davet edilirdi. Bu çağrıya uymayanlar ise hemen "savaş çığırtkanları" olarak ilan edilirdi. Ama ne zaman 2015'te çözüm masası Kasımpaşalı tekmesi ile devrildi o zaman yavaş yavaş şakıyan diller teker teker susmaya başladılar. E bir de üstüne bir darbe girişimi ve sivil darbe dönemi başlayınca diller suskunluğa gömüldü, beyinler susturuldu ve günbegün insanlarda otokontrol sistemi etkisini artırdı. Peki, neden sustu bu insanlar? Toplum neden sustu?

Aslında Maslow'dan bahsetme nedenim de tam olarak bu noktada devreye giriyor. İnsanların en temel ihtiyaçları olarak fizyolojik ihtiyaçlar insanların hayatlarını idame etmeleri için çok önemlidir. Zira iş, aş ve ev olmadan "güvenli" bir yaşam sağlanamaz. Tam da bu noktada insanlar güvenli alanlarını kaybetmemek için göze batmamak istediler. Zira muhalif her fikrin cezalandırıldığı otoriter rejimlerde toplumun çoğunluğu susmayı tercih eder ki kendileri de cezalandırılmasın. E bir de otoriter

" Şimdi yeniden suskun toplumumuza geri dönersek, evet son üç yıldır toplumda derin bir sessizlik hâkim ve giderek de artıyor bu kitle. Hâlbuki daha beş yıl önce toplumun genelinde "çözüm süreci" havası ile başlayan bir umut havası hâkimdi ve toplumda herkes bülbül gibi şakıyordu. Ne zaman biri olumsuz bir şey dese aman bu olumlu tablo bozulmasın diye hemen geleceğe dair umut ve barış inancına davet edilirdi. Bu çağrıya uymayanlar ise hemen "savaş çığırtkanları" olarak ilan edilirdi. Ama ne zaman 2015'te çözüm masası Kasımpaşalı tekmesi ile devrildi o zaman yavaş yavaş şakıyan diller teker teker susmaya başladılar."

rejimlerde suç ve ceza bireysel değil kolektif olarak algılandığı için söylenen her sözün, yapılan her eylemin bedelini sadece fail değil bütün ailesi ve gelecek kuşakları da ödeyecektir. E tehdit bu kadar fazla olunca toplumun çoğunluğu da var olan sistemden/rejimden memnun olmasalar da ellerinde bulunan kazanılmış varlıkları (iş, özgürlük vb) kaybetmemek için susmayı tercih ederler. Çünkü susmak onaylamaktır, susmak tehdit olmadığını göstermektir, susmak edilgen olduğunu beyan etmektir ve susmak suya sabuna dokunmamaktır; sonunda dokunacak bir su ve sabun kalmayacak olsa da...

Peki susmayanlar/susturulamayanlar neye ya da kime güvenmektedirler ki var olan tehditlerden etkilenmemektedirler? Sadece KENDİLERİNE! Susmayanlar da fizyolojik ihtiyaçlara sahiptirler ve bilirler ki söyledikleri her muhalif sözün bu ihtiyaçlarını gidermelerine engel olacağını ama yine susmazlar/susamazlar. Çünkü bilirler aslında susarak bütün ihtiyaçlarını kaybedeceklerini. Bu yüzdendir ki “barış akademisyenleri” işsiz kalacakları ve hatta hapishaneye gidebilecekleri ihtimali olmasına rağmen otoriter rejimin şiddetine dur dediler ve bedelini ödediler. Bu yüzdendir muhalif gazeteciler yine işsiz kalacakları ve hapishaneye girecekleri ihtimallerine rağmen yine de gerçekleri araştırmaya ve yazmaya devam ettiler ve bedelini ödediler. Bu yüzdendir muhalif sanatçılar işsiz kalacaklarını ve “terörist” ilan edileceklerini bildikleri halde yine şarkılarında, tiyatro eserlerinde, filmlerinde, şiirlerinde, kitaplarında velhasıl sanat eserlerinde gerçeği anlattılar ve bedelini ödediler. Ve bu yüzdendir ki siyasetçiler, hukukçular özgürlüklerini ve hayatlarını kaybedeceklerini bildikleri halde susmadılar ve bedelini ödediler. Tahir Elçi öldürüldü ve Selahattin Demirtaş barış istedi diye hapse mahkûm edildi ki onlar sadece yüzlerce, binlerce aynı durumdaki kişilerin birer temsilcisi durumundalar...

Korkunun hâkim olduğu, toplumun sessizliğe büründüğü ve kimseden çıt çıkmayan ortamda muhalif her ses daha çok SES oldu. Her nefes çığığa dönüştü ve gerçeği haykırdı. Susanlar ya da kendi açıklamaları ile susmak zorunda kalanlar ise çıkan sesler için mutlu ama buna karşı tepkisini gülümseyerek vermekten bile çekinerek susmaya devam ettiler/ediyorlar.

Gerçek hayata dönersem, ihraç edildikten sonra çok kişiden duydum, “En azından sizin vicdanınız rahat, alınınız ak. Bir de bizi düşünün korkudan konuşamıyoruz, gerçek bir haberi bile paylaşamıyoruz ve içten içe kahroluyoruz” dediğini. Bir de sosyolojik açıklamayı yapmaya çalışanlar oldu: “İşsiz insan iş bulamamaktan korkuyor, işi olan işini kaybetmekten, işini kaybetmiş olan hapse girmekten, hapse girmiş olan ise hücreye girmekten. Herkes korkuyor ve bu yüzden onaylamadığı halde tepki veremiyor çünkü ödeyeceği bedeli sizlerde gördü, muhalif olan herkeste gördü”. Günah çıkarmak için “kendim-

” Korkunun hâkim olduğu, toplumun sessizliğe büründüğü ve kimseden çıt çıkmayan ortamda muhalif her ses daha çok SES oldu. Her nefes çığığa dönüştü ve gerçeği haykırdı. Susanlar ya da kendi açıklamaları ile susmak zorunda kalanlar ise çıkan sesler için mutlu ama buna karşı tepkisini gülümseyerek vermekten bile çekinerek susmaya devam ettiler/ediyorlar.”

den nefret ediyorum ama onlardan daha çok nefret ediyorum ikiyüzlü davranmak zorunda bıraktıkları için beni. İşimi kaybetmemek için onlara oy vermişim gibi, onlardan biriymişim gibi davranmak zorunda kaldığım için psikolojim bozuldu...” diyenler de.

Bir de arada kalanlar vardır cılız da olsa ses etmeye çalışanlar. Ama seslerini öyle bir ayarlarlar ki sesleri otoriter rejime ulaşmasın ama muhaliflere ulaşsın ki hem bir şey kaybetmek bedel ödemek zorunda kalmassınlar hem de “bakın ben vicdanlıyım ve tepkisiz değilim” diyebilsinler diye. Böyle kişiler muhaliflere, ihtiyaçlar hiyerarşisini bozanlara yani susmayanlara ellerinden geldiğince GİZLİDEN yardım etmeye çalışırlar hem vicdanlarını rahatlatırlar böylece hem de kesinlikle otoriter rejime ve muhbirlerine belli etmezler ki fizyolojik ihtiyaçlarını gidermeye devam edebilsinler ve ihtiyaçlar hiyerarşisi bozmasın diye...

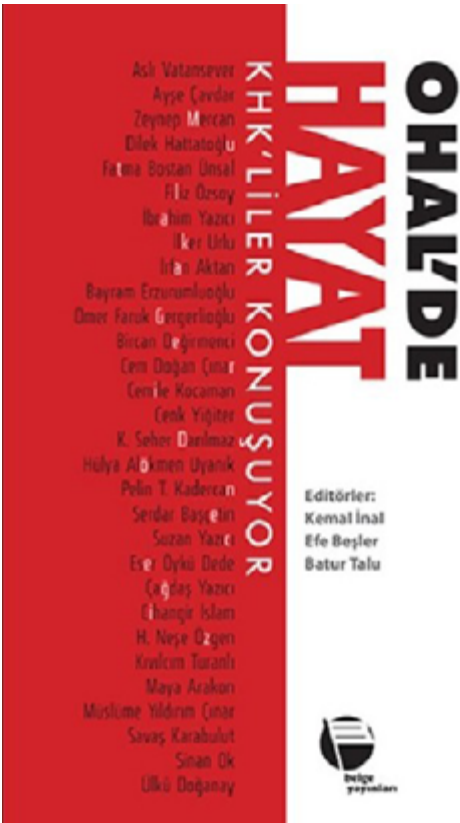
Otoriter toplumlarda korkudan susanların susmak için hep nedenleri olur, hayati ihtiyaçlarını (fizyolojik) gidermeleri gerekir. Ama asıl susmayanların nedenlerine bakmak gerek. İnsanlar neden işlerini, evlerini, ailelerini, özgürlüklerini ve hatta hayatlarını kaybetme ihtimaline/riskine rağmen hâlâ gerçekleri açıklamak için haykırmaya devam ederler? Neden savaşın en popüler olduğu zamanlarda barış çıkırtkanlığı yapmaktan kimse alıkoymaz onları?...

Kitaplarda 'KHK'...

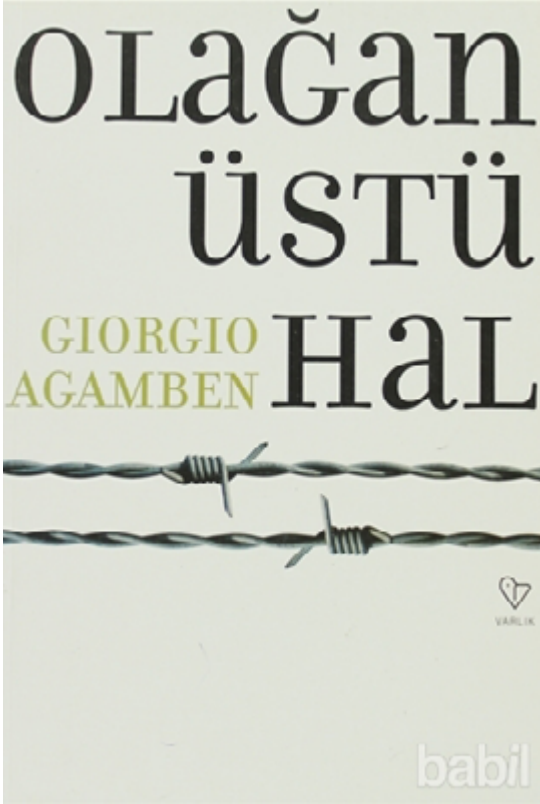
Akademisyenlerden KHK Öyküleri

Yazar: **Kolektif**
Yayınevi: **Nota Bene Yayınları**
Baskı Yılı: **2018**
Sayfa Sayısı: **256**

Ohal'de Hayat KHK'liler Konuşuyor

Yazar: **Kolektif**
Yayınevi: **Belge Yayınları**
Baskı Sayısı: **2018**
Sayfa Sayısı: **504**

Olağanüstü Hal

Yazar: **Giorgio Agamben**

Yayınevi: **Varlık Yayınevi**

Baskı Yılı: **2008**

Sayfa Sayısı: **227**

Etkileri ve Sonuçlarıyla OHAL-KHK Rejiminin Eleştirisi ve KHK Müeyyidelerine Karşı İzlenebilecek Hukuki Yollar

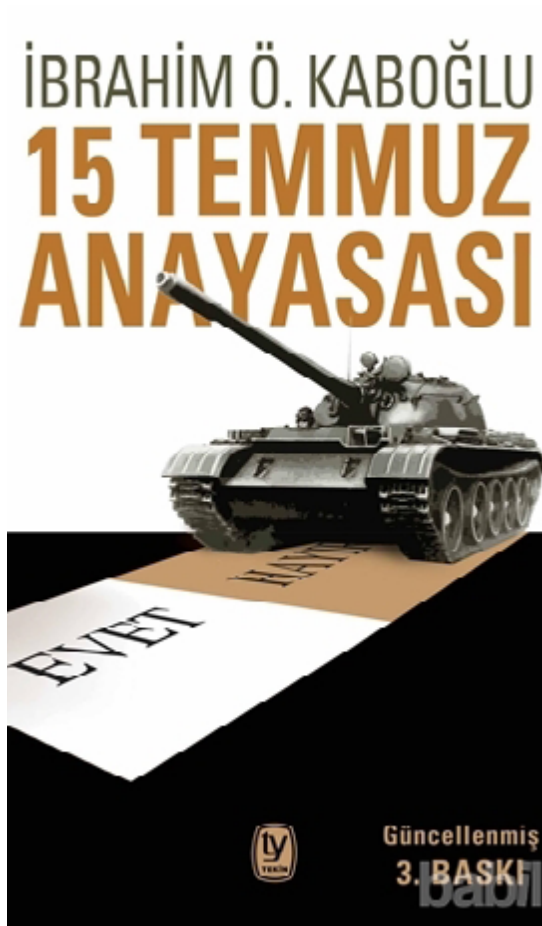
Yazar: **Doğan Erkan**

Yayınevi: **Ekin Basım Yayın**

Baskı Sayısı: **2018**

Sayfa Sayısı: **245**

Kitaplarda 'KHK'...

15 Temmuz Anayasası

Yazar: **İbrahim Ö. Kaboğlu**
Yayınevi: **Tekin Yayınevi**
Baskı Yılı: **2017**
Sayfa Sayısı: **288**

Anayasa Yargısının Siyasi Kökenleri ve Demokratik Meşruluğu Sorunu

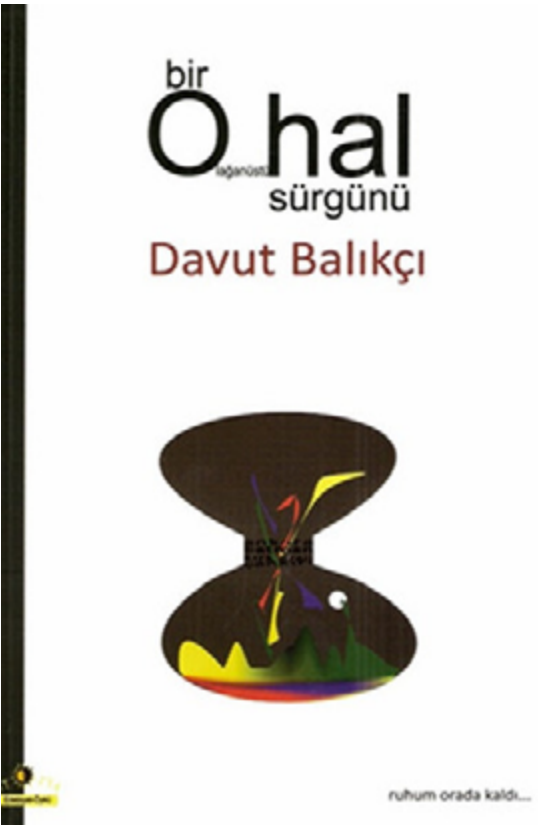
Yazar: **Ferhat Küçük**
Yayınevi: **Oniki Levha Yayınları**
Baskı Sayısı: **2019**
Sayfa Sayısı: **188**

Kitaplarda 'KHK'...

Olağanüstü Hal Hukuku ve Bireysel Başvuru

Yazar: **Selami Turabi**
Yayınevi: **Seçkin Yayınları**
Baskı Yılı: **2017**
Sayfa Sayısı: **256**

Bir Olağanüstü Hal Sürgünü

Yazar: **Davut Balıkcı**
Yayınevi: **Ütopya Yayınevi**
Baskı Sayısı: **2014**
Sayfa Sayısı: **164**

Türk Anayasa Hukuku

Yazar: **Bülent Tanör, Necmi Yüzbaşıoğlu**
Yayınevi: **Beta Basım Yayın**
Baskı Yılı: **2019**
Sayfa Sayısı: **189**

12 Eylül ve Hukuk

Yazar: **Halit Çelenk**
Yayınevi: **Onur Yayınları**
Baskı Sayısı: **1988**
Sayfa Sayısı: **157**